

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebvs Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

Pars Prima. De rebus actionem Meditandi præcedentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

PARS PRIMA
DE IIS, QVÆ
MEDITATIONEM
ANTECEDVNT.

TRACTATVS PRIMVS
De natura & effectis Medi-
tationis.

*Orationem vite spiritali esse necessariam,
ac ideo cum cura & studio in-
stituendam.*

CAPV T I.

EX multis & variis omnium san-
ctorum Patrum sententiis, qui-
bus orationis necessitatem spi-
ritualis vitæ cultoribus cōmen-
dant, vnam tātum usurpabo B. CHRYSOST.
qui in libro *De orando Deum*, affirmat Ora-
tionem sanctam haud secus animam im-
pertire vitæ spiritali, quam anima ipsa na-
turalem vitā subministrat corpori. ac pro-
inde orandi studium homini Christiano

A non

2 INSTRVCT. DE MODO

non minus esse necessarium ad traducendam vitam spiritualem, quam necessaria est corpori anima ad agendam vitam naturalem. Vnde porrò consequens est, sicut anima, quamdiu corpori coniuncta est, eidem vitam, sensum, motumque exhibet naturalem, secus verò si ab eo diuisa sit: sic orationem, quamdiu ea ab homine Christiano usurpatur, eidem omnem vitam, sensum, motumq; præbere spiritualem, cōtra verò nullum, si non usurpetur. Sic ergo liquet orandi necessitas ad vitam piam & sanctam traducendam.

Vt verò hoc animæ exemplo, quâ in corpore, vel extra corpus est, patefacta est Orationis necessitas: sic corporis exemplo luculenter ostendi potest, candem orationem non incuriosè & languide, sed cum cura & studio instituendam. Poscebat quidem sermonis consequentia, ut in animæ potius, quam corporis similitudine hæremus, tamen quia Orandi virtus in eo habituum genere censetur, qui incrementum, decrementumque suscipere queunt, cuiusmodi non potest anima natura sua indivisibilis, corporis potius, quod augeri minuiq; potest, exemplo yremur. Accedit quod corporis actiones in oculorum sensum

MEDITANDI PARS I. 3

sum incurront, ac ideo etiam plebæis & imperitis eius similitudine persuaderi poterit, exercitium Meditandi non esse incuriosæ instituendum.

A fieri mus ergo: quemadmodum, si parvulus puer perperam à parentibus educatur, hoc est, vel nimis renui, vel parum salutari cibo alatur, sit, ut venientibus annis corpori nec valetudo, nec robur accedat, quod par sit sustinendis grandium oneribus: ita si quis Christianæ pietatis fundamenta iacturus incuriosus sit in pascenda anima spirituali cibo sanctæ meditationis. Ea siquidem naturalis habituum proprietas est, ut ex actionibus suis gignantur & producantur, convenienter Aristoteleo dicto. *Ex iisdem nutrimur, quibus constamus.* Cum ergo orandi habitus in Incipientibus ordinariè sit perexiguus & tenellus, deberet frequentibus ipsius Orationis actionibus, velut nativo suo alimento, augescere. At si actus illi vel æquò rariores sint, aut viatio obnoxii, vel quia ad eos rectè exercendos frigidè nos comparamus, vel quia ipsa nulla cura vel studio eos exercemus, vel certe, quia morbos obrepentes oppositis antidotis sanare negligimus, accidit nobis quod puero malè ab inceunte ætate educar-

A 2 10, hoc

4 INSTRVCT. DE MODO

to, hoc est, ut animam (sic appellare liceat) ab oratione semper pusillam, & parum robustam referamus. Et, sicut, si anima quoq; nostra, ex earum formarum numero, quod non est, existeret, quæ augeri minuiue possunt, in dicto puerulo ad magnam pusillitatem yna cum corpusculo redigeretur, exiguumque spirandi, sentiendi, mouendique vim suppeditaret; ita protrsus eueniret nostro, de quo agimus, incurioso oratori, ut nempe languida existente eius anima, frigida quoque consequantur in meditando exercitia, sensus deuotionis aliarumque virtutum pertenuis, exile quoque veræ sanctitatis, perfectionisque aſſequendæ desiderium. Hæc eo dixi, ut incipiens non se facile dedat ignauiae, & sanctum hoc exercitium turbet. Addamus duo verba pro longius prouectis.

Nam & his per incuriam procliuis potest esse lapsus, ut pusilli fiant viribusque deficiant, & orandi habitum cum magno vitæ spiritualis detrimento imminuant. Quod quidem naturaliter non euenit corporibus, nemini enim quicquam de corporis longitudine, quam semel assecutus est, nisi forte inflexione, quæ fit in decrepitis, detrahi solet. Etsi alia quædam affectio nostro

MEDITANDI PARS I.

stro instituto congruens eis euenire pos-
sit; ut nempe sicut homo adultus sano & ro-
busto corpore præditus, vel insalubri victu,
vel nimis laboribus valetudinem offendere
potest, quo minus consuetis operam da-
re possit functionibus: sic homo spiritualis,
sitādem post annos multos pristino medi-
tationum pabulo desinat animam pascere,
sua incuria faciet, ut nullos quoque fructus
spirituales, de quibus infra agemus, produ-
cere queat.

*De causis incuriae spiritualis, eiusq;
remediis.*

CAPUT. II.

QUAMVIS autem tanta sit, ut diximus,
orationis mentalis, vel meditationum
sacrarum necessitas iuxta ac utilitas, tamen
non desunt, qui vel crebriore tædio, vel la-
boris, quem in præparatione, vel attentio-
ne obtainenda experti sunt, metu deterri-
ti, omnino illas abiiciant. Quorum in
gratiam antidota quædam sanando huic
morbo idonea subiungam, ne tu quoque
in hoc incuriæ barathrum te præcipitem
egas.

A 3 PÆCCI-

6 INSTRVCT. DE MODO

Remed. I. Principio itaque certo persuadere tibi debes, si semel aliquid de studio, curaque præparationis, attentionis, ob fastidium Meditationi, orationiue subinde interueniens, detraxeris, fore, ut longius progressus, in magnum animi mœrorem incidas, & pœnitudine ductus, de te ipso dicas cum Propheta. *Factus sum mihi met ipsi grauis.* Quod grauamen omnes miseris isti incuriosi, & tepidi sponte confitentur nec iniuria, quia si negarent, reuinci possent experientia variarum corporis agitationum, quas tempore orationis in iis cernimus; nec dissimiles sunt iis, quas CASSIANVS superbo, dum collationibus spiritualibus interest, attribuit, sequentibus verbis. *Vno*, inquiens, *in loco stans* nescit eius obtutus, sed *huc atq; illuc stupidus circumfertur intuisus*: *aliorum*, & *in obliquum*, *quam moris est*, oculi defiguntur. *Pro fuisse enim salutaribus, sputa de sicco gutture contrahuntur, excreationes etiam sine* *illa interpellatione phlegmatis provocantur.* *Digitis ludunt*, & *in modum quodammodo scribentis solitant*, atque depinunt & ita *huc atque illuc contuera membra corporis commouentur*, *Et totum se, vel scatentibus*

vermo

Iob. 7.

*Cass l. 12,
in fine. c.
27.*

MEDITANDI PARS I. 7

Germibus, vel acutissimis sudibus credat infidere. His signis addi possunt & ista. Nunc in hoc latus nunc in illud se conuertunt: nunc flectunt genua, nunc sedent. ubi considerint, nunc contrahunt pedes, nunc porrigunt, nunc caput attollunt, nunc deprimunt, vel in manum quieris capiendæ causa reclinant, varias corporis partes, aut scabunt pruritu prouocati vel concutiunt. Aliquando etiam procumbunt, vel quietis victi tædio deambulant, nempe quia mens aciem defigere in meditationis argumentum nolunt.

*DEINDE & illa consideratio ad sanandum incuriæ morbum iuuare potest, si in memoriam reuoces, Orationem nostram debere esse perpetuam, secundum illud dictum Christi. Oportet semper orare, *Eccl. 18.* non deficere. Cum enim illud verè exponi non possit de omni hora, minimum de vniuersa vita nostra exponetur, vt affirmat S. Iohannes Chrysostomus, cum ait, cætera negotia pia Christiani hominis, vt docendi, prædicandi, aliaque id genus certo tempore finiri, nec quauis hominis ætate exerceri posse, solum orandi officium cum vita terminari.*

11.

A 4 ITAQ.

3 INSTRVCT. DE MODO

ITAQVE hic locum non habet illud.
Dabit Deus his quoq; finem. Quæ spes fu-
turi finis nonnunquam hominem inducit,
vt se totum dedere nolit alicui fructuosa
exercitationi, etiamsi cernat ex incuria sua
indies, difficultatem, augeri, prorsusque
similis est scholastico, qui perosus litteras,
soli venationi, armisque deditus, licet cre-
berrimè à magistro ob errores, & lapsus
suos vapulet, tamen ex vno dicto, *Dabit*
Deus hu quoq; finem; leuamen capit, cer-
tus ludum litterarium cum adolescentiæ
decursu finem habiturum. Secus res se ha-
bet in exercitatione sanctæ orationis, quæ
nullis ætatis terminis circumscribitur. Vn-
de & B. AVGVSTINYS in altera mona-
chorum suorum regula, neminem, licet
grandænum, ab orandi necessitate exce-
pit. Ideo, inquit, *Volumus & in Christi na-*
mine ordinamus, & & ipsi, qui centum an-
norum sunt, & amplius, sedendo, Pater no-
ster, in lectulo dicant. Et diligenter eis sine
murmuratione inseruuntur: & & ipsi pro no-
bis intercedat in cælis, quorum habitatio iam
ibi est. Ac meritò sanè tales habitationem
in cælo habent: nam quemadmodum ætas
longæuos illos reddit fælicitati æternæ vi-
cimores, ita iure de ea perpetua corum co-
gitatio.

MEDITANDI PARS I. 9

gitatio est, sibiq; cum B. PAULO persuadere possunt, & dicere. *Conuersatio nostra in cœli est.* Phil. 3.

Ego sane eiusmodi aliquot longæuos in nostra Religione, maxime autem in Do-
mo Professæ Romana obseruau. ut fuit P.
IACOBVS Miona, qui B. Patris nostri L-
GNATI ante institutam societatem Pari-
fis fuerat Confessorius: quemq; post eam
institutam Pater literis scriptis ad exercitia
spiritualia inuitauit, causa adiecta, quod ne-
sciret qua re alia compensare possit benefi-
cium confessionis sibi quondam præsti-
tum. Quo tempore consilio paruit, decre-
uitque deinceps eius esse filius, cuius ali-
quando Pater fuisset. Peruenit is ad æta-
tem decrepitam: in qua cum pristinos so-
cietatis labores amplius sustinere non pos-
set, totos quasi dies atque etiam magnam
noctis partem precationibus in Ecclesia,
quoniam dormire non valebat, impende-
bat Fuit & alter sacerdos, P. Iacobus Miron
qui in extrema senecta sic assuefactus erat
orationi, ut in media etiam hominum tur-
ba mente facile abstrahi potuerit, nisi ve-
hementi excussione sinistræ manus, quam
alias sub veste reconditam tenebat, extrafin-
auerisset. Addam duos fratres laicos, quos

A s appcl.

10 INSTRVCT. DE MODO

appellamus coadiutores temporales. alteri nomen erat, *Iohannes Bæptista Cocus*, eo quod à primo ingressu in societatem usque ad ætatem deuexam illo ministerio magna cum humilitate & caritate functus esset. **H**ic cum ætatis viriumq; vitio, non posset amplius operam suam domesticæ rei curandæ locare, totum se orationi vocali, mentalique ita dedebat, ac si à Deo eam didicisset: maximè autem delectabatur meditatione misteriorum Rosarii Beatiss. Virginis, in qua semper magno deuotionis sensu afficiebatur. Vnde quoties Nouitius aliquis ei submittebatur ad culinariam rem agendam, cum ad meditationem misteriorum Rosarii cohortabatur, ac ut particeps fieret indulgentiarū Rosarii, ad Mineruam, hoc est, ad S. Dominici ædem, & nomen daret Confraternitati Rosarii, deducebat Alter fuit *Iohannes Paulus Borelli*, qui iam annis plenus, recitandis psalmis, peruvolundaque corona rotos dies consumebat. Quem orandi affectum iam inde à primis annis, quibus ætate florens B. P. N. Ignatio socius adiunctus fuit, retinuerat.

DENIQ. ad fugiendam, execrandamque in meditando incuriositatem iuuare

non

MEDITANDI PARS I.

parum potest terribilis illa maledictionis
diuinæ cōminatio, quæ est apud Ieremiam
prophetam, dum ait. *Maledictus homo, qui Ierem. 4.*
facit opus Dei negligenter maximè cum eius-
modi maledictioni multæ aliæ pœnæ sint
coniunctæ, ut liquet in CAIN, cui cum
Déus dixisset. Maledictus eris super terram. Gen. 2:
mox subiunxit. eamq; cum operatus fueris,
non dabit tibi fructus suos. vagus & profugus
eris super terram Quas pœnas probè intelli-
gens, totus perterrefactus & tremens dixit.
Ecce eiuss me hodie à facie terra, & à facie Gen. 4,
sua abscondar. Et ero vagus, & profugus in
terra. Omnis igitur, qui inuenerit me, occidet
me. De quibus Dei castigationibus, quo-
niam agendum est, cum de distractione &
ariditate cauenda sermo erit, concludā hoc
caput sequenti commonefactione.

Si usquam in yirio aliquo expugnando, monitione illa opus est. *Principis ob-*
sta, sero medicina paratur, maximè opus
est in hac incuriositate cauenda, nam v-
bi inueterauerit, & quasi callum obduxerit,
quod ei cum aliis vitiis commune est,
redditur incurabilis: contra verò primis
initiis per facile sanatur. Exemplo sit recens
ocreæ, quæ in rugas contracta, si statim ve-
teri formulæ imponatur, facile in pristinam
speciem

12. INSTRVCT. DE MODO

speciem redigitur, si verò secus fiat, ægerri-
mè. Cui similitudini congruenter loquitur
scriptura diuina. *Si mutare potest Æthiops
pellēm suām, & parduæ varietates suās, &
vōs poteritis benefacere, cum didiceritis
male.*

Quanquam non ideo pro depositis &
desperatis habemus eos, qui fortè in hac
perniciosa incuria quasi obduruuisse viden-
tur. Sicut enim peruetus licet, sicca & ru-
gosa ocrea magistri industria sāpe ita e-
mollitur, ut vñsi esse queat: sic incurio-
lus ille maxime sperare debet, se adiuuan-
te diuina gratia, suaque & aliorum indu-
stria prauam illam orandi consuetudinem
depulsurum. Tamen, ne eum verbis cir-
cumuenire videar, disertè moneo, non mo-
dico labore & impensa opus fore. Quem-
admodum enim ad extricandas dictæ ve-
teris ocreæ rugas, necesse est primum
tum aquis diu subigere, tum è formula
sutoria suspensam extendere, contundere
vnguineque calenti, & subinde tetro illi-
nore, & in omnes partes versare, & ad-
strictam soli exponere: sic incuriosus iste,
si pœnitentiæ lacrymis se affatim immer-
gat, si mortificationis vnguento quan-
tumuis graui & aspero, mentis duritiem
tollat,

MEDITANDI PARS I. 13

tollat, si ciliciis, flagrisque asinum suum
egregie coerceat, & ad vigilantiam ex-
citet, prorsus sperare poterit se donum re-
cte meditandi consecuturum.

Quod autem Ieremiæ locus ante cit-
atus non de impossibilitate, sed magna rei
difficultate sit intelligendus, annotauit a-
licubi B. BERNARDVS, & confirmauit
exemplo MARIAE Magdalenæ, quæ e-
mersa ex tanta improbitate, ad tantam
sanctitatem peruenit: & in eundem sen-
sum allegauit versiculum Hymni, qui in
festo eius decantatur. *Fit ex lebete phiala.*
Si vero de vera impossibilitate rectius ex-
ponatur, cogitandum est, impossibile id
esse homini, si solæ naturæ vires specten-
tur, hoc est, ut à voragine prauæ consue-
tudinis emergat, at non, si spectentur vires
diuinæ gratiæ.

*Quid vocabulo Meditationis
intelligatur.*

C A P. III.

INSTITUTUM facio à significatione voca-
buli, ut natura & essentia Meditationis
rectius intelligatur. Vox ergo *Meditatio-*
nis ori-

14 INSTRVCT. DE MODO

nis originem habet à verbo *Meditor*, quod non modo latino, verum etiam græco, & Hebraeo idiomate, ut in Psalmum primum annotauit **GENEBRARDVS**, significat sedulam & assiduam alicuius rei considerationem, ut perfecte intelligatur, & opere expleatur. Atque ideo ait vocem Hebraicam **HAGA** includere agitationem quandam mentis, & quasi curam ac solitudinem, qua saepe erumpat adoris motum, & submissam vocem, iuxta illud Davidicum, **Os iusti meditabitur sapientiam**, id est,

Psal. 36. inquit ille, loquetur, resonabit, ut distinguitur ab alia voce, itē Hebraica **TSAHA**, quæ tantum designat simplicem cogitationem, nudamque contemplationem intellectus. Et præterea subiungit (quod instituto nostro conuenit) & dum opus est, etiam ad opus erumpit. Similiter græco vocabulo **μελετη** significatur vehementis animi cogitatio, & diuturna, quæ frequenter exeat in oris murmur: quemadmodum in primo Regum libro de **ANNA** legitur. Loquebatur in corde suo, tantumq; labia eius monebantur. Ac subiicit Genebrardus hic quoque verba illa huius loci propria, nique adeo in opus exeat.

2. Reg. 1.

VENEO

MEDITANDI PARS I. 51

VENIO nunc ad declarandam natu-
ram Meditationis, à RICHARDō de S. Vi-
ctore duabus definitionibus libro primo ^{Lib. II.}
de contemplatione explicatam. Prior est
*Meditatio est studiosa intentio mentis circa
aliquid inuestigandum diligenter insistens.*
Posterior est. *Meditatio est prouidus animi
obtutus, in veritatis inquisitione vehementer
occupatus.* S. BERNARDVS in libro de
Scala claustrali adsignat aliam. *Meditatio,
inquiens, est studiosa mentis actio, occultas
veritatis notitiam propriarationis ductu in-
vestigans.* Et quia Richardus loco citato
nonnullas alias meditationis proprieta-
tes attingit, quæ coniunctæ cum dictis de-
finitionibus iuuare nos queunt, ut perfe-
ctè comprehendamus, quid propriè sit
MEDITATIO, idcirco decreui hic trade-
re descriptionem quandam longiorem,
quæ si particulatim explicetur, perspicue-
diuina adiuuante gratia, nobis ob oculos
ponet totam Meditationis essentiam, eam-
que à contemplatione, alteraque actione
mentali, (quam Richardus appellat cogi-
tationem, nos autem transcursum vocabi-
mus) accuratè distinctam.

SIT igitur hæc **Descriptio. MEDITATIO**
est studiosa intentio mentis, & prouidus ob-
tutus

16 INSTRVCT. DE MODO

tutus animi vehementer occupatus, & diligenter insistens circa aliquid inuestigandum: qua per inquisitionem incedit, & Et multum currit, rimatur, est cum labore, sed cum fru-
ctu: nam per ardua quoq; sape & aspera ad
directionis finem cum magna animi indu-
stria nititur. Eius enim officium est, quoq; in
industrie labore, qualibet animi difficultate
ardua quoq; apprehendere, occulta penetra-
re, abtrusas trrumpere, & circa sonum aliquid
perseueranter intendere, donec veritatem diu
quasitam inueniat.

Ad explanandas autem descriptionis hu-
ius partes, monemus Meditationem perti-
nere ad tertiam operationem intellectus,
qua ab eruditis vocatur DISCVRSVS, & est
ea notitia, qua ex re incognita, naturalis
connexionis illationisue vi, venit in al-
terius rei cognitionem: ut distinguantur à
COGITATIONE, qua saltuatum, nullo serua-
to ordine vel cognitione, ex vnius rei noti-
tia, in aliam transitur, atque ideo merito
vocari potest TRANSCVRSVS, eo quod
ab una re vix percepta dilabatur in aliam,
& ab hac rursum in alias, donec uno mo-
mento omnes percurserit. Dicimus ergo
DISCVRSVM, si propriè loquamur, esse
operationem rationis. vnde B. Bernardus
dixit.

dixit. *Ductu propria rationis*. Addo, hunc Discursum debere esse accuratum, hoc est, summo studio, attentioneque institui, & ideo Richardus dicit *Studioſa inuenſio* Debet etiam esse præcogitatus, & Meditanti intentus, & qui non fortuito tunc inciderit, & ideo conuenienter adiungitur. *Provi-
dus obtutus*. Et quoniam materia Medita-
tionis sunt ordinarie tam res naturales,
quam ſupernaturales, ut ipſe Richardus af-
firmat. *Meditatio, inquiens, in Studiis sapien-
tia, & Scientia frequenter, imo affidue verfa-
tur*, in quibus ſaþe multæ ſunt intellectu
perdifficiles, meditans nullam ſive corpo-
ris, ſine animi laborem refugit; ſed quam-
libet materiam fidenter amplectitur, & id-
circo dicitur. *Eius officium est, quoniam indu-
ſtria labore, qualibet animi difficultate ardua
quaþ apprehendere*: Deinde, quia in rerum
atduarum notitia magnus fieri progressus
nequit, ſed lento gradu proceditur, ideo
Richardus ait *Meditatio incidit*. Adiungit
deinde, quod ſi nonnunquam facilia oc-
currant, eum procurrere longius, hoc est,
progredi quidem, ſed celeriore paſſu, & id-
eo dicit, *Et multum currit*. quo diſtingua-
tur a contemplatione, quaꝝ quaſi ſublimis
per aera volitat. Quoniam vero materia

18 INSTRVCT. DE MODO

meditationis frequentius sunt obscuræ, & tempore indigent ut bene intelligantur, ideo subiicit. *Insistens.* Nunquam enim terga vertit, etiam si arduum aliquod argumentum se offerat, nec ab uno in alterum, difficultate deteritus, transfert, ut facit *C O G I T A T I O*, sed tamdiu obtutum in illud defigit, donec penetret ad intimas medullas, totamq, rem perfecte comprehendat. Unde addit Richardus: *Circa unum aliquid perseveranter insistens.* Ac quoniam intelligendi difficultas, sicut & videndi oculorum, duabus ex causis oriari potest: Altera, si quis ingrediatur conclave, aperium quidem, sed obscurum & hinc omni destitutum, in quo tamen lucerna illata omnia videantur, & ideo Richardus dicit. *Obscura penetrat.* Altera vero, si conclave quidem luce illustratum sit, sed aditus ad illud obiectis catenis, vel trabibus ita sit præclusus, ut non nisi ingenti adhibita vi ingressus in illud patescere queat. Atq, hoc est officium meditationis, quare subiungit. *Obstrusus irrumperet.*

Atq; hic sciendum est, rem unam quasi in alia reconditam & delitescientem, velut in conclavi clauso, à Cardinale Caietano reuocari ad sex capita, ex S. THOMÆ Aquinatis scriptis excepta. Primum est rerum sub-

substantias latitare sub integumento suorum accidentium. ut verbi causa, sub candore & dulcedine lactis latitat lactis substantia. Secundum est, sub verbis latere significacionem, ut sub voce *panis*, latet significatum humani alimenti, quod ex frumento conficitur. Tertium est, quod sub figuris lateant res figuratae. Quo sensu Nu. 22. serpens æneus in deserto exaltatus continebat Christum in crux sublatum. Quartum est, quod sub sensibilibus rebus contineantur inuisibilia, secundum illud D. Pauli ad Romanos. *Invisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta consciuntur.* Quintum est, quod in causis lateant effectus. Quo sensu dicimus hyeme frondes & fructus inesse arborum radicibus, & vtero materno prolem. sextum & postremum est contrarium: ut quod causæ lateant in effectibus.

Redeundo ergo ad definitionem, & clausi conclavis exemplum, dico, sicut quando in ianua conclavis patens aliqua rima est, per eam conspicua redduntur omnia quæ in eo continentur, sic meditationis beneficio, quæ minimam ēt rerum arcanissimarum rimam acie sua peruvadit, omnia nobis patefiunt, vnde in descriptione merito dicitur. *Rimatur.* Dicit q; quia Meditationis officium est

B 2 (vt

20. INSTRVCT. DE MODO

(vt diximus) perfecte totam rem, intus & foris, comprehendere, vt in progressu nulla se subducatur, in ordinem omnia digerit, vt in propositum finem collimet, & ideo re-
cte de ea dicitur. *Ad directionis finem cum magna animi industria nititur.* Nec finem rei indagandæ prius facit, quam assequatur, vnde concludit Richardus. *Circa unum aliquid perseveranter intendit, donec Veritatem diu quasitum inuenias.* Sed nec illam Salomonis comminationem timet. *Scruta-*

Proph. 25. tor mæstatis opprimetur à gloria, quæ in superbos prolata est; quia ad scrutationem illam hortatur nos Apostolus, dum ait in

2. Cor. 2. Spiritus scrutatur omnia, etiam profunda Dei. Condolens deinde incipientium imbecillitati, postquam dixit, meditationem institui cum labore, illico ad eos solandos adiunxit. Sed cum fructu. Quibus duabus rebus discrepat & à Contemplatione, & à Cogitatione. Ab illa quidem, quod laboris, non tamen fructus sit expers. Ab hac vero, quia & laboris & fructus ex-

pers est.

Sirne

*Sitne actio intellectus in meditatione
potior actione voluntatis.*

C A P. IV.

HACTENVS tam ex nomine, quam ex natura meditationis facile intelligers potuisti, ad meditationem necessario concurre duarum superiorum animi facultatum, intellectus scilicet & voluntatis actiones, quas B. AVGVSTINVS in libris de Trinitate, uno nomine MENTIS comprehendit. Nec ab ea sententia discedit B. Bernardus, & Richardus, etiam si in suis definitionibus videantur tantum intellectus actionem intellectus: nam in libris eorum citatis omnia ad hominis interni externique reformationem dirigunt, quae reformatio citra cooperationem fieri non potest. Et forte ambo voce MENTIS utramque facultatem cum Augustino intellecterunt. Quod si contendas eos de solo intellectu locutos, excipiam non de contemplatio, sed practico intellectu locutos, qui cogitationes suas semper dirigit ad operationes: quod pertinet ad voluntatem.

Quod si vero sciscitare, utra duarum actionum

B 3

ctionum

22 INSTRVCT. DE MODO

ctionum præcipue ad Meditationem pertineat, intelligendi, an volendi. Respondeo, si præcipuam eam voces, quæ ordine in agendo prior est, & diuturnior, esse intelligendi, ut liquebit: si vero, quæ utilior & efficacior, est volendi, quod perspicue constabit ex similitudine venationis hic subiicienda.

VENATOR ubi in campum venationi idoneum prodierit, primo odorum vel sagacem canem emitte, is hac illaque discurrit, in gyrum se agit, ac tandem repetta perdice eam attollit: qua conspecta accipiter eam mordicus apprehendit, & in sublime elatam mox cum impetu in solum eam reiicit, & afflictam terræ occidit. Ecce canis venationi dat initium, multumque temporis consumit, antequam offendat prædam, accipiter autem uno penè momento prædam conficit. Canis repræsentat intellectum, accipiter voluntatem. Intellectus enim inchoat nostram spiritualem Meditationis venationem, hinc inde discurrens, donec prædam aliquam, hoc est, salutare aliquod punctum reperiat, & repertum præsenteret voluntati, quæ præsentatum statim adoritur. Vides ergo primas partes, &

long.

longiores tenere intellectum, ac secundum hunc sensum præcipuas: voluntatem vero, quia bonum oblatum apprehendit & possidet, tenere utiores. Hoc enim venatori vel aucupi maxime est propositum, ut nempe præda potiatur, maxime si sit pauper: neque contentus est, aut auis, aut leporis conspectu. Quare & cunctos in rebus spiritualibus inopes simus, pati minime debemus, ut intellectus duntaxat prolixos faciat discursus, verum ut voluntas bonorum desideriorum, sanctorumque propositorum, quibus vitam spiritualem fartam tectam conseruamus, prædam ab intellectu præsentatam apprehendat.

ATQVE ut in similitudine venationis persistamus, scire debes, quemadmodum aliquando usuerit, ut campus multiplici præda abundet, & ideo venatorem una verbi causa perdice capta, canem cohibere, ne æquo citius reliquias inuadat, & ita quasdam perdat, eundemque modum tenere, donec omnes ceperit: sic tibi quoque faciendum, quando fœcunda se offert meditationis materia, ut nempe non ante patiaris intellectum ad nouas res inuestigandas progredi, quam voluntas afficiatur ad

24 INSTRVCT. DE MODO

primam; & sic deinceps, donec omnia per-
uaserit Verum & aliud incidere in medita-
tionem solet, sicut & in dictam venatio-
nem. Ut videlicet vno momento multa bo-
na commentarye digna se intellectui
obiiciant, sicut & in aucupio aliquando à
cane multæ simul perdices attolluntur.
Quo in casu voluntati imitandus est acci-
piter, qui in auem suæ fami subito explen-
dæ commodiorem, hoc est, in vicinissimam
inuolat. Exempli causa intellectui eodem
tempore obiiciunt se varia media ad con-
sequendam veram humilitatem. Primum
est, nunquam se laudare. Secundum, alios
se laudantes interpellare. Tertio, illis la-
psus suos patefacere. Quartum, illi amiictu
vti, & officia in speciem abiecta obire. Ita-
que si incidas in eos, qui diem in laudibus
tuis consumunt, ad obtinendam humilita-
tem, non sunt tibi assumendæ laceræ ve-
stes, sed medium opportunum tentatio-
ni illi repellendæ, nempe vel impedien-
do huiusmodi colloquia, vel eorum socie-
tas deserenda. Ac vt finem huius discursus
faciamus, sicut venatori plene satisfactum
non est, quando perdicem captam videt in-
teremptam, nisi & in manus suas eam reci-
piat, sic nobis satis esse non debet, vel mul-
tas

tas' res pias & salutares in meditatione nostra perpendisse, aut sancta aliqua desideria & proposita concepisse, sed præterea necessaria est, ut manibus ea teneamus, id est, in executionem & opus deducamus.

De meditationis Excellentia.

C A P. V.

DE C R E V I hoc loco tantum huius modi Orandi excellentiam patefacere & naturæ eius nobilitatem; tum duos præstantiores eius effectus exponere, quos in meditatoribus solet producere. Ac de naturæ quidem præstantia differam hoc capite: de effectibus proxime sequenti.

DIC I solet Meditationem esse quandam quasi beatitudinem, licet imperficiam, ac proinde & illud dicitur, ea quodammodo in hac vita homines effici beatos, quod apertius declarabo, ubi duo possum fundamenta.

PRIMVM est, tam intellectum, quando rem aliquam perpendit, quam voluntatem dum eandem amat arctissimo inter se vinculo coniungi, licet dissimiliter. Nā quādo intellectus rem quamquam considerat, ei se coniungit, velut attrahendo eam ad se per

B 5 medium

26 INSTRVCT. DE MODO

medium imaginis vel speciei / vt ita loquamur, haud secus, quam dicitur coniungi speculo is, qui illud inspicit, nam imaginem tuam ei imprimit. Sicut ergo speculum certo quodam modo loquendi, est is, qui illud inspicit, eo quod imaginem eius reddat: sic intellectus quadammodo fit res intellecta, quia speciem eius continet. Vnde Aristoteles libro de anima tertio ait. *intellectus est aptus omnia fieri.* Contra, voluntas, quando rem aliquam amat, coniungit se illi, transundo ad illam. proprietas siquidem amoris est, amantem cum re amata coniungere: quod diuina Scriptura libro primo Regum metaphora glutinis explicavit. *CONGLUTINATA est, inquit, anima leti- nata anima David.*

I. Reg 18

ALTERVM fundamentum est, perfectam & totalem beatitudinem, vt qua fruuntur Sancti in cœlo, consistere in dictis duabus vñionibus, vel coniunctionibus cum D^EO. De intellectu id affirmat ipse D^EI filius a. I. Reg 18

Joan. 17. pud B. Ioanaem, dicens. *Hac est vita aeterna, vt cognoscant te Deum Verum, & quem misisti filium tuum.* vbi nota vocent **C O G N O S C A N T**, nam cognoscere, est actio intellectus propria. Voluntatis autem actionem inquit David propheta, cum dixit.

Gal. 16.

Solitudo

MEDITANDI PARS I. 27

Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Satiandi enim vis ad eandem facultatem, pertinet, ad quam desiderandi. Desiderare autem est proprium voluntatis.

Nunc supereft, vt ostendamus, quo sensu verum sit, Sanctum Meditandi munus, esse quandam participatam Beatitudinem. Dicimus ergo meditationem, ut dictum est, complecti utramque actionem, intellectus & voluntatis, quarum beneficio homo cum re cogitata & amata se unit. Et quia materia ordinaria Meditationis est, vel Deus, vel res diuinæ, consequens est, tam intellectum, quam voluntatem Meditantis coniungi Deo, & certo modo effici diuinam, atque hominem paruum quandam Deum, sicut accidit ferro, quod ubi perfecte fuerit inflammatum totum videtur conuersum in ignem. Perspicue ergo liquet sacram meditationem esse quandam quasi beatitudinis particulam, qua hominem, quo tempore meditatur, faciat quidam tenus fœlicem & beatum.

Hanc geminam unionem indicavit S. Ioannes his verbis mysterio plenis. *D e u s 1. Ioann. 4. 8.*
charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. mediante namque voluntatis anima commoratur in Deo, & mediante-

28 INSTRVCT. DE MODO

mediante notitia intellectus Deus commoratur in illa. Ac ne forte per incuriam parui facias dictas vñiones, existimans non esse coniunctionem admodum astrictam & intimam, scias illam intellectus vñionem tantam esse, vt nonnulli in abominandum illum errorem lapsi sint, vt arbitrarentur D E V M nullam habere curam vel prouidentiam rerum in hoc sublunari mundo conditarum, *Vilesceret enim aiunt, diuinus intellectus*, sed grauiter hallucinati sunt. Si enim diuina Maiestas Soli impertiuuit eam vim, vt etiam si radiis suis loca fœdissima illustraret, nihil tamen ab iis inquinaretur, cur sibi eam subtraxisset? Imo quo amplius omni genere perfectionis D E V S Sollem antecedit, hoc perfectius eadem virtus, hoc est, vt nullo rerum creatarum, quas cognoscit & dirigit, vitio afficiatur, in Deo inuenitur.

Similiter voluntatis vñio tam arcta est, vt longe superet rerum conglutinatarum connexionem. Hæc enim ita res duas coniungit, vt vnaquæque per se subsistat: at quoniam amor amantem quasi in re amata tam transfert, videtur amans non amplius esse in se, sed tantu in re amata, atq; id prorsus est, q B. DIONYSIVS Areopagita in libro de

Diony.s.

4.

de diuinis nominib. scribit, *Amorem facere extra se*, hoc est, vthomo sit extra se.

Diximus adhæc Meditationem esse qua-
si beatitudinem imperfectam, & merito.
Primo, quia non possumus continenter
meditari. Secundo, quia illam multis ex-
ternis cogitationibus, & distractionibus
inquinamus. Tertio quia sæpenumero fati-
gatur corpus, & mens fastidio obruitur.
Beatis autem in cælo horum omnium
contraria eueniunt, siquidem supremam
illam Maiestatem nulla interueniente in-
terpellatione, perfectissima attentione, fa-
tigatione & tædio nullo, imo summo cum
gaudio & voluptate in æternitatē omnem
contemplantur.

*De binis præstantibus Meditationis
effectibus.*

C. A. P. V. I.

B. DIONYSIUS asserit inter omnia bo-
næ opera, quæ ab homine præstari
queunt, nullum esse præstantius, conuer-
sione, vel sanctificatione animarum, imo
adiungit hoc genere operis eum adiuuare
quasi ipsum Deum auctorem effectoremq;
primarum omnis sanctitatis. Dico itaque
utrumque Meditationis effectum esse 'ex
hoc

30 INSTRVCT. DE MODO

hoc operum genere. Nam primus in sui ipsius: secundus vero in proximi sanctificatione consistit. De priore in hunc modum demonstro.

EVA NGELICA perfectio summatim duabus rebus continetur, nempe auulsione cordis ab amore rerum creatarum, & collocatione eiusdem in amore Creatoris.

Matt. 6. Quo spectat illud dictum Christi. *Vbi est* thesaurus tuus, *ibi est* & cor tuum. Quod autem necesse sit cor nostrum ab amore rerum creatarum auelli, ut dictam perfectionem aequamur, ipse Christus clare

Mar. 14. indicauit dum ait. *Qui non odit patrem suum, & matrem suam, & fratres & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Quam autem difficultet homo abduci possit ab amore rerum creatarum, varia in Euangelio exempla habemus. Ut de amore diuinitatum exemplum adolescentis apud B. Matthæum. Cuicum

Matt. 19. Christus dixisset, *Si sis perfectus esse, vade* *vene que habes, & da pauperibus.* Subiungit textus. *ab aliis tristis adiecta ratione.* Erat enim habens multas possessiones.

De amore vero parentum, exemplum habemus in alio, qui a Christo inuatu

ad sequendum se, respondit. *Domine, permitt me primum ire, & sepelire patrem meum, quem Dominus arguens, dixit. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Dolet procul dubio homini subita separatio, sicut subita emplastri diuulsio à vulnera. Quemadmodum autem emplastrum sine dolore facile abstrahitur, si prius oleo fuerit delibutum, sic cor nostrum si sanctorum meditationis vnguento prius fuerit emolliatum, facile & hinc mora ab amore creaturum diuelliatur.

ADVERTENDVM autem hic est, vniuersitatem cordis nostri cum Deo, non malorum tantum rerum, sed etiam indifferenterium amore impediri, immo & bonarum, si superuacaneæ sint, vel ægre, & cum mœrore deseruntur: quemadmodum **L A V R E N T I U S S V R I V S** tomo 6. de vitis **Sanctorum** commemorat accidisse **S. E** Tagin. **L I S A B E T H** a Hungaria Regis filia, cui 497. cum Confessor saepius indicasset, ut è gyneceo dimitteret Dominam quandam ob singulares virtutes, quas in ea obseruat, ei charissimam, diu tergiversata est, quod permoleste ferret se à ram religiosæ fœminæ consuetudine diuelli: verum tandem **S A N C T I** farer-

32. INSTRVCT. DE MODO

sacerdotis iussis parens eam dimisit, ac deinceps sentiens paulatim mœrorem animi diminui, aduertit se nimio amore quo feminam illam sanctam complectebatur, retardatam fuisse à purissimo amore sui Creatoris. Neque raro hominibus spiritualibus hoc quoque tempore idem contingit, vt quando minus vigilanter obseruant quibus amoribus in corde suo locum præbeat, toti amoris carnalis vinculis pietatis specie contextis irretiantur. Et si forte in concione aliqua, vel exhortatione eiusmodi amores reprehendi audiant, compunguntur quidem ad tempus, & proponunt se nunciū illis remissuros, sed reipsa postea ad pristinas sordes relabuntur. Idem contingit, vbi libellum spiritualem legerint de eiusmodi argumento tractantem, aut superiorum vel Patrem spiritualem aliquid de ea re insinuantem audierint.

Q u o d si vero tales casu aliquo in locum similis argumenti incident, & de eo meditentur, sœpenumero fit, vt tandem ab adulterino amore resipiscant. vt si incident in verba illa Christi ad Apostolos apud B.
Ioan. 16. Ioannem dicta *Expedit vobis, Et ego vadam.*
Si enim ego non abiero, paracitus non veniet ad vos. & intelligant eos sensu, quo B. BERNARDVS

ARDVS sermone sexto de Ascensione ea exposuit. Grande, inquit, mysterium fratres mei. Quid enim sibi soli. Nisi ego abiero, paraclitus non veniet? itane iuuis a paraclito praesentia Christi, aut contubernium Dominica carnis horrebat, qua, sicut angelis pranuncianto cognouimus, nec concipi quidem nisi eo superueniente potuerit? Quid est ergo, nisi carnis praesentia vestris subtrahatur aspectibus, spiritualis gratia plenitudinem occupatamens non admittit, non recipit animus, non capit affectus. Quid vobis videtur fratres? Si hac ita sunt, imo quia ita sunt, audeat quis decat ero phantasticis quibusdam illecebris deditus, sectans lenocinia carnis sua, carnis stigie peccatariorum, genitrix in peccatis, assueta peccatis, in qua denique bonum non est, illum pariter expectare paracletum? Audeat, inquam, qui huic sterquilinio semper inhaeret, qui carnem foyet, qui in carne seminat, carnem sapit, illam nihilominus consolationem superna visitationis, torrentem voluptatis illam, illum sperare gratiam spiritus vehementis, quam, ut veritas ipsa testatur, ne cum ipsa quidem Verbi carne percipere illatenus apostoli potuerunt? Hactenus ille. Quid enim his verbis lectis dicere potest bonus Meditator, quam, si amor, quo

C Apo-

34 INSTRVCT. DE MODO

Apostoli erga sanctissimam Christi huma-
nitatem , quæ omnes res creatas , quo-
quot fuere , vel esse possunt , perfectione ,
sanctitate antecellit , flagrarunt , impedi-
uit Spiritus sancti aduentum , quanto ma-
gis impedit me , si aliquo amore ferat
in hanc illamve personam , aliasve res lon-
ge inferiores . Absit , absit à me omnis ta-
lis amor . Vtinam nec ad vnum momen-
tum cordi meo infixus hæreat . Soli Deo
deinceps pateat aditus in illud , & longe re-
cedant omnia quæcunque purum in Deum
amorem impediunt .

V N D E verò hic animi ardor profectus
est?num à Concionatore , ab Exhortato-
re , à libri spiritualis lectione , ab admomi-
tione superioris? Nequaquam . Sed à Me-
ditatione , quia videlicet , emplastrum af-
fectionum tuarum sanctæ meditarionis o-
leo illuisti , & ita citra dolorem à corde
tuo diuulisti , dicens . nolo illud bellum
Rosarium (si forte plus æquo illud ama-
ras) vel quicquid amorem diuinum in me
retardauerit . O verè oleum sanctum , quo
inuncti tam facile sancti efficiuntur . Si ei-
go ex fructibus , testante Domino Nostro ,
agnoscitur arbor , quam nobilis censem-
da est Meditationis arbor , ex qua tam
excl.

excellens liquor, tam nobilis fructus na-
scitur?

ITEM vero restat ut meditationis ex-
cellentiam demonstremus ex altero quo-
que eius effectu, qui erat, quod iuuaret
ad sanctificandum proximum, quod sit
verbis praedicando, factis operando, & per-
missione incommodorum sustinendo. Ad
hac enim omnia Meditatio magnas sup-
peditat vires, & efficacitatem singularem,
quemadmodum suo more praclare scri-
bit S. BERNARDVS, nam cum probasset *Epist. 241*
exemplum operum dare efficaciam verbis,
adiungit utramque efficaciam, verborum
& operum impetrari oratione. *Sermo qui-*
dem, inquit, *Si quis & efficax exemplum est*
operis, facile faciens suadibile, quod dicitur,
dum mons. atque suadibile, quod suadetur. Er-
go in his duobus mandatis, V E R B I scilicet,
atque EXEMPLI summam tui effici ad
conscientia securitatem pendere intellige. Tu
tamen, si sapis, iunges & tertium, studium
videlicet Orationis, ad complementum tri-
que trina illius repetitionis in Evangelio
de pascendis onibus. In hoc noueris il-
*lius Trinitatis Sacramentum in nullo fru. *Patr. 24**
stratum a te, si pascas V E R B O.

C 2 puf. 66

36 INSTRVCT. DE MODO

pascas EXEMPLIO, pascas & sanctorum fru-
ctu orationum. Manent itaque tria hec. Ver-
bum, exemplum, oratio. Maior autem horum
est oratio. Nam et si, ut dictum est, vocis virtus
sui opus, operit tamen & vocis gratiam effica-
ciamque meretur Oratio.

DEMONSTRAVIT in utraque re Do-
minus noster, id quod dico, in horto, quan-
do, ut humanæ naturæ declararet imbecil-
litatem, dixit *Tristis est anima mea, & seq; ad*
Matt. 26. mortem. Cum qua imbecillitate ad oran-
dum processit, sed orationis vitatum ac-
cepit robur, ut animosce ad discipulos dice-
ret *Surgete canus, ac si diceret, quamuis ante*
inchoatam orationem ostenderim me
moris metu consternatum, nunc tamen adeo me
inflammatum, roboratumque
scitio, ut paratus sim obuiam procedere
*hostium cohorti. Quo facto, efficax exem-
plum reliquit Martyribus fortiter pro fide*
*sua occumbendi, iuxta illud B. Petri. Chri-
stianus pro se est pro nobis, & obis relinquens ex-
emplum, ut si quaminus vestigia eius.* Verbo-
rum vero efficacitatem prodidit, quando
ad perfidam gentem, à qua ad necem qua-
Matt. 26. rebatur, dixit. Ego sum. eorum siquidem
yi omnes retro in terram lapsi sunt. Quod
Christus nee sine mysterio post peractam

1. Pet. 2.

Matt. 26.

Ora-

Orationem fecit ad institutionē nostram,
etiam si in se virtutem patrandi miracula
haberet.

QUONIAM vero ad rectē iuuandū
proximum opus est ingentes subire labo-
res, multas persecutions ac cruciatus per-
peti, necessario debemus nos his Oratio-
nis armis communire, & diuina opitulante
gratia fœlix exitus conatibus nostris re-
spondebit. Multa nobis esse perpetienda
non obscure innuit Christus, quando a-
mandaturus Apostolos in Missionem quan-
dam, hac bella similitudine vſus est. *Ecce, Matt. 10.*
inquiens, *ego mitto vos, sicut oves in medio*
luporum. Præclare id expertus est vñus ex
illis, dum scribit in secunda epistola ad Co
rinthios. *In laborebus plurimis, in carceri-*
bus abundantius, in plagiis supra modum, in
mortibus frequenter. *A Iudeis quinques*
quadragenas vna minus accepi ter Virgo ca-
sus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium
fecit, nocte & die in profundo maris fui, in iu-
neribus sape, periculis fluminum, periculis la-
tronum, periculis ex genere, periculis ex gen-
tibus, periculis in ciuitate, periculis in solitu-
dine, periculis in mari, periculis in fassis fra-
tribus, in labore & arumna, in vigils multis
in fame & siti, in ieiunis multis, in frigore
& nuditate.

C 3 DABET

38 INSTRVCT. DE MODO

DEBET ergo orationis studio se dederet, quicunque operam suam locare voluerit adiuuando proximo: erit enim illi armorum & offensiolorum & defensiolorum loco. Quæ orationis vis præfigurata est in paruis cornibus, quæ lucis instar eminuerunt ex fronte Moysis, postquam cum Deo benedicto in monte collocutus esset, animalia enim cornigera, cornuum beneficio & suam salutem defendunt, & offendunt aduersarium.

NON prætermittam hoc locc incipientibus fraudem quādam patefacere, ut nempe in suis meditationibus non sint solliciti de salute aliorum promouenda, sed duntaxat de sua. Exemplum habent in natura ipsa, quæ non ante ex arboribus fructus profundit, quam eas ad naturalem perfectiōnem, certamque magnitudinem perduxerit. Ac fere cōtingit, ut quæ æquo maturius effundunt fructus, citius exarescant & deficiant: quoniam humor in fructus intempestiuē elatus, radicibus ademptus est. Atque hoc est, quod S. BERNARDVS commemorat variis nouitiis suis euenisse.

CONCLVDA M demum hunc Discursum, hac commonitione, si factus sis tandem Operarius, ut arboribus grandibus & fructiferis

Ex. 14.

feris tanquā Magistris vtare: quę si aliquando nimium onerentur fructibus, in periculum veniunt, vt rami earum rumpantur, nisi subiectis fulcris sustententur. Volo dicere, ne tot occupationibus in aliorum gratiā te grauari sinas, vt inde tuę salutis iacturam facias. *Quid enim prodest homini, ait Christus apud Matthæum, si boniuersum mundum lucet, anima vero sua detrimētum patiatur?* Matt. 16:2

Quod si vero vel tua incuria, vel aliorum voluntate iam oneratus sis, vt liberum tibi non sit iugum excutere, crebrioribus excitate orationibus iaculatoriis, maioresque studio, quam alias horarum Canonicarum pensum, diuinumq; Missæ officium personas, aliaq; id genus præsidia ad conseruandum spiritum usurpes.

IMPRIMIS vero oculos coniicias in eas arbores, quę vbi anno uno onustæ fuerint fructibus, in sequenti vel nullos proferunt, vel paucissimos. neque enim idcirco otiosæ sunt, sed temporis longioris interuallo vim ad generandum maiore colligunt, vt postea vberiori copia pensum suum resarciant. Sic enim suadeo, vt arborū illarum otiosarum instar, aliquādo te intus colligas, & in locū solitarium, à consuetudine hominum remotus secedas, ibiq; in amaritudine animæ

C 4 tma

40 INSTRVCT. DE MODO

tuæ superioris vitæ delicta recogites , tum aliquot dies vel hebdomadas in commen-
tatione rerum diuinarum feruentique ora-
zione impendas, sic enim & iacturam in vi-
ta spiritali factam facile resarcies , & fru-
ctuosius alacriusque ad consueta exercitia
proximis iuuandis destinata redibis.

*Quis finis propositus esse debeat in
Meditatione.*

C A P. VII.

NON aliis finis vltimus scopusve tibi in
Meditatione propositus esse debet, quā
diuinam maiestatem laudandi, quam *lau-
dant astra matutina*, hoc est, angeli beati,
cum quibus & nos: as voces, vt Ecclesia ca-
nit, *&t admitti iubat, deprecamur*. Proximus
autem finis, in quē continenter oculi men-
tis dirigendi sunt, esse debet tua sanctifica-
tio, quæ consistit primo in declinatione à
malo quod B. Paulus ad Romanos scribens
vocat, *exuere & terē hominem*. Secundo vero
in operatione boni, quod idē vocat, *induere
hominem nouum*. Ad Coloss enim scribens.
*Induite, inquit, nouum hominem, qui secun-
dum Deum creatus est. Qua verborum for-
ma innuissē videtur Apostolus, debere nos*

non

Rom. 3.

Col. 3.

MEDITANDI PARS I. 48

non modo cogitationes, affectusq; nostros internos, sed actiones etiam externas, conformare actionibus Christi Domini nostri; haud secus, quam si totidem Christi videmur. Forte enim ideo in epistola ad Roma- *Rom. 13.* nos dixit. *Induimini Dominum Iesum Christum.* Etenim, si quis alterius vestibus induitus, eundē incessu, gestu, cæteroq; corporis motu imitetur, à longe apparet ille ipse, sic Christianus perfectionis studiosus omnes actiones suas tam internas, quam externas apte debet conformare vitæ Christi, ut angelorum, hominumq; oculis appareat alter Christus Poteris autem facile & citra errorem actiones tuas illis Christi accommodare, si diuina iuuante gratia sedulo & attente, de vita, passioneque eius sacratissima meditantis: in ea enim omnes virtutum perfectiones tanquam in speculo teste B. Bernardo relucēt. Vnde ad fratres de monte Dei Carthusianos ita scribit. *Nouissim ad excitanda eorum interiora, melius & tutius proponuntur meditanda redemptoris nostri exteriora.* Nam ostendit in eis exemplum humilitatis, provocatio charitatis, & affectus pietatis.

INTELL'GES vero melius totum, quod de imitandis Christi Domini actionibus dixi, si prius duo posuerim fundamenra. Primum

C 5 ckk

42 INSTRVCT. DE MODO

est S. THOMÆ, in omni actione externa cō-
currere tres potentias actiūas, (nam quarta,
quæ est intellectus cū sua cognitione ante-
cedit.) Prima est voluntas, quæ actionē eli-
git, & acceptat, & quod plus est, immediate
potentiæ motrici commendat, quo ēa exæ-
quatur, quæ est ordine tertia, aut per sensua
litatem imperat, quæ est secunda. Exempli
loco sit, voluntariè obiicere brachium vul-
nerādum ferenti, ut saluum maneat caput.
Hic primum intellectus considerat, si ictus
ferientis capite excipiatur, in discrimen vo-
cari vitā, eamq; brachii incolumitati prēfe-
rendā, idq; repræsentat voluntati, quæ mox
huic iudicio parens mādat sentiendi facul-
tati, ut brachio ictū excipiat. acquiescit illa
& rursum imperat Motrici, ut exequatur, q
facit attollendo brachium ut seruet caput.
ALTERVM fundamentum est Apostoli Pauli,

Rom. 7. qui ad Romanos scribens. *Sentio, ait, alia le-
gem in membris meis, repugnantem legi mentū mea, &
captiuantem me in lege peccati.* quod nō est aliud,
quam dicere, bellum quoddam geri inter

Gal. 6. *Spiritum & carnem.* *Caro, enim (ut alibi ait)*
concupiscit aduersus Spiritū, & Spiritus aduersus carnē.
Hanc pugnam carnis & Spiritus omnes in
exercitatione operum bonorum experimur
& nonnunquam efficit, ut faciamus, quæ nō

Rom. 7. *vellemus, ut & Paulus de se confitetur. Non*
quod

quod volo bonum, hoc ago: sed quod nolo malum, hoc facio. Nonnunquam etiam facit, ut longius progrediamur, & succumbamus.

Dico ergo in Christi actionibus, omnes illas operatrices potentias cum summa cōcozia concurrisse. Imo & passionibus. nam cum aliquid aduersi ei perferendum esset in volūtate producebat actum acceptationis, imperabatq; sensualitati ut idē ficeret, quæ illico obsequebatur. Atq; ex hoc Appetitus sensitui consensu forte poterimus intelligere voluntatem Christi in Davidicis verbis fuisse laudatā *amicus meus, & notus meus, Psal. 54.*
qui simul mecum dulces capiebas cibos: & in domo Domini ambulauimus cum consensu.
 Atq; item, quod Dominus noster apud Lucam geminato verbo expressit. *Desiderio Lue. 23*
desiderauit hoc Pascha manducare vobis cum.
 quasi diceret. Pascha illud vltimum meæ passionis non voluntatis modo, sed etiam appetitus sensitui desiderio desiderauit.

Ut finem deniq; faciamus, aio, quo crebrius, firmiusq; hi duo appetitus in actionibus, per passionibusque tuis copulabuntur, quoq; viuacius intellectus iudicio suo præsto fuerit, & quo prōptius efficaciusq; motrix facultas omnia executa fuerit, hoc proprius Christo in operationib; assimilaberis.

D 8

44 INSTRVCT. DE MODO

De Studio autem & industria, quæ à nobis usurpanda est in perpendenda Christi vita sanctisq; eius operibus, dico, eam apertissime nos posse discere ab iis qui artem pingendi profitentur. Hi enim oculis obiecta re, cuius effigiem volunt exprimere, principio accurate contemplantur partem eam, à qua initium faciēdum est: eaq; aliquoties circumspēcta, tandem in subiecta tabula primas incipiunt trahere lineas, sed in medio trahendi cursum subinde inhibent, ut videant, num recte trahantur, idemque iterant, cum finem trahendi fecerint, sic & in cæteris lineis ducendis sensim pergunt, donec totam effigie expresserint. Haud secus nos debemus iterumq; iterumq; mentis oculos in vitam Christi Domini nostri defigere, ac deinde in tabula personæ nostræ operum Christi lineamenta adumbrare, seduloque expendere an prototypo respondeant.

CETERVM est hoc loco quiddam magni momenti notandum; nempe in hoc depingend: labore reperiri tres actiones trib. hominum statibus, hoc est, incipientium, proficientium & perfectorum non absimiles. Prima est, tantum extrema cuiusq; membra lineamenta gypso, vel alia materia exprime. re, que congruit incipientibus. Secunda est, linea.

lineamenta tingere coloribus secundum cuiusq; naturam. Et hæc est proficientium. Tertia est, expolire, & perfectionem extremam adiungere, quod fit colorib. optimis. Et hæc est propria perfectorum. Dico igitur in incipientibus, qui nondū perfecte animi passiones domuerunt, nonnunquam intellectum & voluntatem ita à bonorum operū exercitio retrahí, vt ea tñ exterius faciant, ac proinde Christi vitæ non nisi secundum externam speciem sese conformant, cuiusmodi sunt ii religiosi, qui boni aliquid faciunt, eo tantum, quia ita præscribunt Regulæ, vel quia ita superior mandauit, vel ob alium similem humanum respectum, similes pictori primas tantum lineas ducenti. Nec tamen id agendo delinquunt, sed paulatim se ad maiorem perfectionem comparant, vt intellectum quoq; & voluntatem ad bene faciendum inflectant: nam sicut imago colorib licet rudius, tincta, clarius representat exemplar suum, quam quæ tantū est primis ducta lineis, sic etiam huius actiones similiores sunt actionibus Christi, eo q; utrasq; & intellectus & voluntatis actiones habeat coniunctas: voluntatis quidem vt libenter exerceat; intellectus vero vt iudicet conuenienter eas fieri, quantumuis aliquando appetitus sensitius repugnet. qui in perfectis

vel

46 INSTRVCT. DE MODO

vel tam raro, vel tā cunctabundē repugnat,
vt ad primum rationis nutum fere pareat,
& imperata exequatur, ac ideo illos compa-
rauimus iis pictoribus qui extremā manū
imagini apponunt. Neque tibi videri debet
nouum & incredibile, posse sentiendi facul-
tatem eo pertingere, vt consentiat actioni
naturaliter sibi repugnanti: id siquidem to-
tum, non naturā, sed gratiæ adscribendum
est diuinæ, atq; virtutis indoli, quarum vim
expertus Dauid dixit *Cor meum, & caro mea ex-
ultauerunt in Deum viuū.* Dixi Perfectos quoq;
persentis cere eiusmodi pugnā carnis & Spi-
ritus, sed id sit rarissime, languidissimeque:
quia in hac vita non fiet, vt prorsus ab ea li-
berentur. *Quanquam negari non potest*
*continua eorū mortificatione fieri, vt quo-
tidie imminuatur, ac ideo ad viuam Christi*
similitudinem propius accedant cum B. A.

2. Cor. 3. postolo Paulo ita loquente. *Nos autem in eandē
imaginem transformamur à claritate in claritatem, tan-
quam à Domini Spiritu.* quasi diceret. Affidue in
manibus voluntariæ, dulcisq; meditationis
penicillum, tabellamq; exquisitis virtutum
coloribus effigiatam tenemus, ac perpetuo
magis magisque conamur imaginem perfi-
cere: neq; satis nobis est, vt qualicunq; mo-
do Christum in ea repræsentemus, sed ad
tantam similitudinem aspiramus, vt non
modo

modo videamur esse quidam Christi, verum etiam omnino transformemur in ipsum, nec solum exprimamus eius effigiem, sed ipsissimam et formam obtineamus, vnde dicit *In eandem imaginem TRANSFORMAMVR.*

Ex dictis perspicuè liquet, Meditationem illam bonam & fructuosam censeri, cuius beneficio in notitiam alicuius virtutis Christi D. N. vel defectus illi oppositi venimus: vel certe quā magis, quam prius ea notitia fuerimus illustrati. Fructuosiorem vero, quā Dominus noster bonum propositū suggessit, aut passionem aliquā coercendi, aut virtutem aliquam complectendi, aut extirpandi vitium, aut prauam inclinationem, consuetudine expugnādi, aut deniq; si propositū simile ante in animo extiterat quidē, sed nunc magis sit efficax & inflāmatū. Idq; totum intelligendum est et de orationibus, vel meditationib. in quas multę animi distractiones (modo inuoluntariæ, ac proinde culpæ expertes sint) inciderint. Dixi, hoc secundum, id est, bonum propositū esse præstantius primo, si loquamur de bona cogitatione. Nam sicut melius est in venatione capere leporem, quam eundem currentem videre, sic melius est bene facere, cui proximum est propositum bene faciendi, quam bene cogitare. Atq; idcirco pluris facere debes in tuis meditationibus illud, quam hoc.

C A P. VIII.

AT occures fortasse, te excitasse quidē voluntatem in Meditationibus tuis ad faciendū bonum propositum, & simul probasse eum s. Augustino non potuisse te obtinere, etiam si intellectus hinc inde discurrens multa bona repererit, iuxta illud quod in Psalmum 118. scribit. *Præsolat intellectus,*
& tarde sequitur, & quandoque non sequitur
humanus & infirmus affectus: ac proinde o-
ptare te resciscere causam, & remedium ad-
hibere. Ego vero respondeo, id non modo tepidis, sed etiam feruentibus, licet dissimili de causa, solere contingere. Tepidis quidem, quando pariter carnis & spiritus frui volunt illecebris, & ita falluntur. Nam quando voluntas satiata est humanis deliciis, flocci facit diuinis, iuxta illud Salomonis. *Anima saturata calcabit fasum.* Quod idē apparet in accipitre, qui dum satur est, non persequitur perdices, sed spaciatur sub arboribus. siquidem natura ei inditum est, prædas agere avium ad sustentandum suum corpus, & nō ad utilitatem, vel voluptatem aliorum quaerendam.

Quocir-

Quocirca & remedium ab aucupe venabimur. Solet is pridiana aucupii nocte es-
cam accipitri subtrahere, vt fame adactus
auium prædæ inhiet. Subtrahe ergo & tu ad
tempus voluntati carnis illecebras. (nam
secundum S. Bonaventuram caro ea con-
ditione creata est, vt ne ad momētum qui-
dem sine voluptate aliqua persistere queat)
& mox vbi animaduerterit se destitutam
externis, confugiet ad internas, illisq; vti
famelica, se exsaturabit.

FERVENTIBVS quoque idem accidit,
quādo tempore abundantia indiscretè ex-
ercitia mentalia continuant, aut tempore
ariditatis, vel desolationis nimium se vr-
gent, & viam capiti inferunt, vel pectoii, at-
que ita corpori nocent, & animæ fastidium
pariunt. Vnde quando se vident in iisdem
periculis, tergiuersantur, & progredi non
volunt, similes infantulis, qui degustata
semel amaritie papillis maternis aspersa,
quoties os admouent illico retrahunt. Re-
medium autem pro talibus erit, vt vitroque
tempore discant vti moderatione.

Dic s fortasse, tibi quidem videri op-
portuna hæc remedia, vt caueatur, ne vo-
luntas labatur in dicta incommoda: Sed
te quærere remedium ad excitandum ap-

D petitum

50 INSTRV CT. DE MODO

petitum, quando iam lapsa est. Ad quod di-
co, remedium præsens esse, si ci quanta cla-
ritate poteris, demostres rei propositæ pre-
stantiam ac bonitatem. nam cum Bonum
sit voluntatis obiectum, ubi ci repræsenta-
tum fuerit tanquam tale, naturaliter illud
amabit & complectetur. Obtinebis autem
illud modis sequentibus.

PRIMO, si & ob oculos ponas honesta-
tem & pulchritudinem virtutis, vel boni o-
peris, quæ tanta est ut omnes homines tra-
hat in admirationem, quemadmodum si
gillatim demonstrat Salomon in lib. Sapi-
entiæ, de virtute castitatis *Quæ pulchra est,*
inquit, *casta generatio cum claritate.* Et Do-
ctor quidam asserit anima virtute præditâ
tam esse venustam & splendidam, ut si quis
eam intueri posset, eiq; cōiungi, & consue-
tudine eius perfrui, etiam propriū corpus,
si id aspectum impeditret, sit dicerpturus.

SECUNDO, si crebrius eundem cōceptum
variis modis repeatat, nunc per hūc versum,
nunc per illum volutando, sic enim tempus
cari voluntati, ut excitetur *Quos modos*
*intelliges perlegendo S. Gregorium, B. Ber-
nardum, &c.*

TERTIO, si adiungas similitudines & ex-
empla, non similiū modo rerū, sed etiam
diffi-

MEDITANDI PARS I. 51

dissimilium. nam & hæc intelligentiam iu-
uant secundum illud Aristotelis. *Opposite
iuxta se posita magis elucentur. Quo in ge-
nere iimitandi sunt mercatores pannorum,*
qui in officiis suis arte quadam colore
vnius panni, coniungunt colori alterius, ut
omnibus explicatis homines ad emendum
facilius allicantur.

Quarto, si declares quantā uilitatē ca-
pere possit ex illa non solum in altera vita,
sed etiam in præsenti. Poteris similiter & o-
culum intendere ad damaña, afflictiones,
aliaque incomoda, quibus expositi sunt
homines flagitosi, ut superbi, auari, &c. à
quibus omnibus una humilitate, vel pau-
pertate liberari possint.

Quinto, si exponas, quantam volupta-
tem ex virtutū exercitatione homo capiat,
etiam in materia pœnoſe, ut norunt qui id
probarunt, ut si quis funiculis acriter cor-
pus diuerberet: quantum enim in ea diuer-
beratione augescit dolor carnis, hoc creſeit
amplius delectatio ſpiritus vel voluntatis.
Idem contingit in magno contemptu, vel
humiliatione. Ac in quibusdam quidem
tanta ſolet eſſe animi lætitia, ut etiam in
corpus redudent, iuxta illud Dauidis. *Cor. Psal. 83.*
meum, & cero mea exaltauerunt in Denuo
V. in 10.11.

D. 2. SEXTO

32 INSTRVCT. DE MODO

SEXT O, si cogites, te gaudium concilia-
re angelis in cœlo, sicut Christus testatur
Luc. 10. apud S. Lucam. *Gaudium in cœlis coram an-*
gelis *Ubi super uno peccatore pœnitentiam*
agente. Contra ergo mœrorem conciliabis
dæmonibus in inferno.

SEP T I M O, si perpendas, quid à te re-
poscat status tui institutum, ac, si religio-
sus sis, Ordinis Regulæ, an scilicet aliquid
tale in iis mandetur, vel commendetur.
Quod si secularis es, vide num obliget te a-
liqua necessitas exercendæ huius vel illius
virtutis, ne salute excidas, aut grauis ten-
tatio expugnanda incumbat. Quo in casu
imitandus tibi est S. Paulus, qui egregiè
1. Cor. 9. corpus suum exercebat, dicens. Castigo cor-
pus meum, & in servitutem redigo, non quasi
aerem verberans.

OCT A V O, & vltimo, si Deum obsecres,
ut impellat tuam voluntatem. Scriptum e-
Prov. 21. nim est in Prouerbiis. *Corregis in manu Do-*
mini, quocunq; voluerit inclinabit illud. Et
Ipero te exauditum iri, maximè si de pro-
fundis vilitatis tuæ clamaueris cum Daui-
Psal. 129. de. De profundis clamavi ad te Do-
mine. Domine exaudi vocem
meam.

TRA.

53
TRACTATVS II.

**DE PRÆPARATIO-
NIBVS.**

*Ad recte meditandum necessariam
esse præparationem.*

CAPVT I.

DRÆPARATIONEM ad me-
ditandum esse necessariam per-
suadet primo ipsa Orationis
natura, secundo diuinæ scri-
pturæ auctoritas, tertio doctri-
na sanctorum. Et vt à primo initiū sumam.
dico cum natura cuiusque rei cognoscatur
ex eius definitione, naturam quoq; oratio-
nis ex definitione esse indagandam.

S. DAMASCENVS libro 1. de fide or-
thodoxa cap. 14. definit eam in hunc mo-
dum. **O**RATIO est ascensus mentis in Deum
& ANSELMVS. **O**ratio est elevatio mentis in
Deum. In vtraq; vides orationem vocari
elevationem, vel ascensum animæ ad Deum.
Vbi notandum est, etsi Deus animam no-

D 3 st:am

54 INSTRVCT. DE MODO

stram ea cōditione creauerit, vt naturaliter
conscendat sursum ad Deum, sicut naturale
est lapidi ferri deorsum, vt tradit B. Augu-
stinus libro I Confession cap. 1. *Domine, in-*
quiens, creasti nos ad te, Et inquietum est cor
nostrum, donec requiescat in te. ac proinde
tam facile ei deberet esse ascensus, quam
lapidi facilis est descensus, tamen manibus
tangimus contrarium. Licet enī aliquan-
do conetur se in sublime sustollere, tamen
illico instar plumbi deorsum relabitur, cor-
ruptibilis huius corporis mole oppresa, vt
queritur sapiens. *Corpus quod corruptitur*
aggravat animam, & deprimit terrena inha-
bitatio sensum multa cogitantem. Propter
mutationem igitur vitio peccati origina-
lis in anima nostra factam, dum cogitat
vacare orationi, & attollere se in Deum, o-
pus habet variis præparationibus. Nam sic-
ut ad erigēdum obeliscum, vel columnam
opus est multis ordinibus trabium, alia-
rumq; machinarum ob. ingens earum pon-
dus, sic ad erigendum in precibus cor no-
strum in Deum, opus est variis mediis.

S. Scriptura candem præparationum ne-
cessitatem non silet. Ante orationem, ait
Ecclesiasticus, prepara animam tuam, &
noli esse quasi homo, qui tentat Deum, quod
perinde

Sap. 9.

Eccl. 8.

perinde est, ac si dicat. Antequam ad o-
randum te conferas, præpara te: si enim
secus feceris, Deum tentabis, quod **S. Tho-**
mas asserit esse peccatum. Nec mirum.
quia non est aliud, quam probare poten-
tiam diuinæ suæ maiestatis. Tentare quip-
pe Deum, est velle Deum extraordinaria
potentia efficere illud, quod semel decre-
uit ordinaria potentia facere per causas
naturales. Tale fuit consilium dæmonis
Christo Domino propositum, ut de pinna-
culo templi se deiiceret nam Christus apud
S. Matthæum ei respondit. *Non tentabis* **Matt. 4.**
Dominum **D e s v m i u m** innuens, cum scala
sit ordinarium instrumentum, qua com-
modè ex sublimi loco descenditur, conue-
niens non esse expectare miraculum ex-
traordinarium, ut deportaretur manibus
angelorum, quemadmodum nequam ille
suggerebat.

Quod ad doctrinam sanctorum de ea-
dem præparatione attinet, contentus ero
iis, quæ noster **B. P. I G N A T I V S** in suo Exer-
citorum spiritualium libro præscribit, v-
bi satis perspicuè sententiam suam in An-
notationibus exposuit. *Tradēs exercitū, in-*
quit, si animadueris ei, qui recipit, nullas in-
cidere spirituales animi commotiones, Et

D 4 sunt

56 INSTRVCT. DE MODO

sunt consolationes, vel tristitia, neq; diuersorum spirituum agitationes, sedulo debet per- cunctari, an ipsa exercitia præscriptis agat temporibus, & quibus modis: an etiam obser- uet diligenter cunctas additiones, & de singu- lis ratio postuletur. Vnde liquet, eum iudi- calle omnes supradictos bonos Meditatio- nis effectus pendere ex obseruatione addi- tionum, quæ sane omnes pertinent ad præ- parationem. Adhæc legimus in eius vita, solitū eum dicere, quamvis negotia etiam humana homo spiritualis debeat in preci- bus suis commendare D e o, prosperumque eorum exitum è diuina manu præstolari; nihilominus suam quoque debere in eo perficiendo locare industriam, ac tanto quidem studio ac cura, ac si ex illa vna felix successus penderet.

R A T I O deniq; ipsa euincit præparatio- nem ad rectè orandum requiri, haud secus, quam causa requiritur ad producendum effectum. In omni siquidem productionis genere antegressæ dispositiones commu- niter appellantur causæ rei productæ. Ex- empli causa, comburitur lignū huius com- bustionis efficiens causa non solum dicitur ignis, qui illud accendit, sed etiam sol, qui illud cum humidum vel viride esset, exlic- cauit.

cauit. Dicitur enim causa, quia humiditatem vel vitiditatem, quæ oberant inflamationi, ligno subtraxit. Præparationes ergo quoniam animam nostram disponunt, remouenda impedimenta ad rectè orandum, merito dicuntur causa bonæ orationis.

HACTENVS, nisi fallor, satis tibi persuasi, ut credas præparationem oraturo vel meditaturo omnino esse necessariam: iam restat, ut Præparationes omnes diuidamus in tres classes. Prima sit earum, quæ dicuntur *Remota*, ita dictæ, quod longe ante orationem sint usurpandæ, & quasi è longinquo. Secunda sit earum, quæ vocantur *Propinqua*, vel *Vicinæ*, quia paululum antecedunt orandi tempus. Postrema, est earum quæ dicuntur *Immediatæ*, quia immediate actum orandi præcedunt.

De collectione animi.

C A P. I I.

ADVERTERE cupio, menon agere hoc loco de omni collectionis genere, sed tantum de collectione animi: atque ideo suspicari non debes me ad rectè meditandum postulare, ut in eremum aliquam te abdas, aut cubiculo perpetuo includas. Quamuis enim corporalis solitudo multū

D 5 ad bene

38 INSTRVCT. DE MODO

ad bene contemplandum profit, non est tam
men ipsa per se sufficiens aut necessaria,
quemadmodum his verbis pulcherrimis B.

Lib. 3. **GREGORIVS** exponit. **Q**uid enim prodest so-
litudo corporis, si solitudo defuerit cordis? **Q**ui
enim corpore remotus virus, sed tumultibus
conuersationis humana terrenorum desiderio-
rum cogitationibus se inserit, non est in solitu-
dine. si prematur vero aliquo popularibus
turbis, & tamen nullos curarum tumultus in
corde patitur, non est in urbe. Itaque bene con-
uersantibus primum solitudo metus tribuitur.
Gaudent igitur qui ratione vocationis, of-
ficii, vel propositi conuersantur cum proxi-
mis, ut eos iuuent, si id faciat eo modo quæ
dictus sanctus indicauit, si enim cor colle-
ctum sit, omnia impedimenta remouentur.

COLLECTIONEM autem cordis, et si
multa vitia vel imminuere, vel etiam pror-
sus tollere possint, ego tamen duo tantum
hic ob oculos ponam, quæ sunt principalia,
& quasi capita multorum aliorum. Alterum
est curiositas. alterum vero appellabimus
vitium superflue se occupandi in negotiis
parui momenti. Incipiamus à curiositate,
quæ non est aliud quam viriosa cupiditas,
vel intellectus vel sensuum beneficio ali-
qua cognoscendi. **Q**uius noxia peruersitas

dom

non solum cōsistit in ipsis rebus, sed etiam in modo earum cognoscendo. Vtrumque enim perniciem afferre potest homini spirituali, eo quod prorsus orationis studio aduersentur. Oratio siquidem postulat, vt anima prorsus intra se sit collecta, sicut innuere videtur Christus Dominus noster, quando apud S. Matthæum dicit *Tu autem* Matt. 6. *cum oraueris, intra eubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem tuum.* Curiositas verò econtrario impellit animam, vt foras prodeat nam, vt dictum est, ipsa est quidam appetitus vel cupiditas. Appetitus autem proprium est hominem transferre ad rem concupitam vel amatā, conuenienter dicto AVGVSTINI. *Animus magis est, ubi amat, quā ubi animat.*

V N D E, sicut fieri non potest, vt vno eodemq; tempore, res aliqua tota permaneat intra se, & tota euageretur foris, sic fieri non potest vt homo curiosus recte queat vacare orationi: vel fieri homo orandi studiosus. Rogentur ipsi, num res ita se habeat, an se-
cūs, & mēæ assertioni fidem facient, si par-
cere veritati nolint, & ingenuè fatebuntur se maiorem temporis partem rerum noua-
rum cognoscendarum studio impendere,
vti prolixius declarabimus, cum de distra-
ctione agemus.

A T

60 INSTRVCT. DE MODO

At excipiet forte curiosus, sciendi cupiditatem homini esse naturalem, & ab ortu congenitam. Cui respondeo, quemadmodum conuenit hominem spiritualem moderari naturam suam in aliis excessibus, sic rationi cōsentaneum esse, ut faciat quoque in curiositate. Nam, ut verum dicam, quæ rogo conuentio est statui spirituali, cum cupiditate cognoscendi, rerum belli. carum euentus, statuum variorum conditio[n]es, & id genus alia? Respondebit fortassis, notitiam illam sibi prodeesse, ut in orationibus suis Deo impensius mundi necessitates commendet: sed miser non aduertit, suæ diuinæ maiestati multo amplius place[re], ut illas generatim, & non speciatim anxia illa curiositate cognitas sibi commendet. Neque ad confirmandam opinionem suam niti potest illo Aristotelis dicto. *Naturā nec laudabiles, nec vituperabiles sumus.* id enim intelligitur de rebus purè naturalibus à libero arbitrio non pendentibus, ut est appetitus edendi cum fame, & bibendi, cum siti laboramus. At sciendi appetitus ita naturalis est, ut totus tamen sit rationi & libero arbitrio subiectus, ac proinde vitiösus, quoties cum ratione non consentit. Proripete ergo quamprimum ex huius vitiis ba-

MEDITANDI PARS I. 61

tii barathro, si ingredi illud cœpisti. **S**imilis prorsus est hæc infirmitas spiritualis, hydropi corporali, qui in homine hoc auget magis cupiditatem bibendi, quo plus biberit, donec eum in sepulcrum protrudat.

SVPEREST ut ad aliorum vitiū veniamus, nempe ad inordinatum affectum occupandi se in externis negotiis, maximè si ad statum meditatoris non pertineant, ut religiosi, si sint negotia secularia. **N**emo enim, inquit Apostolus in secunda epistola ad Timotheum, *militans Deo implicat se* 2. Tim. 2. *negotiis secularibus. Quod autem Deo non placeat, ut servi sui misceant se temporalibus negotiis, declaratum est tempore Machabæorum in confictu sacerdotum, qui quoniam nullo adhibito Dei consilio bellicis rebus se miscuerunt, morte occubuerunt. In die illa, inquit textus, ceciderunt sacerdotes in bello, dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exent in pratum. Sine consilio ait, quia perpendere debebant, in bello Sacerdotum esse orare, & belligerandi partes relinquere militibus. Potest igitur error committi in hoc genere, vel in qualitate negotiorum, quæ hemo contra suis status rationes suscipit, vel in modo negotia etiam proprii status tractandi, yt cum in*

istis tra-

62 INSTRVCT. DE MODO

ius tractandis nimis immoderatus affectus,
sive internus, sive externus interuenit, nulla habita ratione personarum, locorum &
temporum. *Quod si quis purgandisui cau-
sa obiiciat Christi Domini eximplum, qui
totos dies iuuandis proximis impendebat,
is scire debet, illas occupationes non fuisse
huius generis id est, seculares, nam cum ali-*

*quando quidam de turba, ut est apud Lucā,
rogarent Christum, Magister dic fratribus,
Et diuidat mecum hereditatem, respondit.
Homo quis me constituit iudicem, aut diuiso-
rem super v. s? Deinde scire debet, quod cre-
bro post diurnos labores totas noctes in o-
ratione pernoctarit. Denique fortassis isti
occupationum superuacanciarum amato-
res, quoniam disiteri nequeunt orationes
suas saepe vel omnino interrumpi, vel mul-
titudine euagationum mentis, dum de suis
negotiis solicii sunt, plus aequo turbari,
audebunt cum B. Paulo dicere illud quod
est in altera epistola ad Corinthis. *Sobrii
sumus vobis, Caritas enim Dei sorget nos. Sed
meminisse debent illius sententiae Christi**

*apud Matthæum. Quid prodest homini, si
nussum mundum lucretur, anima vero sua
detimentum patiatur?*

*CETERVM glorificandus est Deus O. M.
quod*

quod ii, qui pro ratione instituti sui salutē proximi procurandæ inuigilant, idq; conuenienter Regulæ suæ & voluntati superiōrum, nullam iacturam animæ, & fructus spiritalis faciant, experianturq; quod apud S. Marcum Dominus noster promiisit Apo. stolis. *Et moris seruum si quid biberint, non eis nocebit.*

De tranquillitate mentis.

C A P V T III.

QUANTA necessitas sit tranquillitatis mentis. demonstrat alicubi B. GREGORIUS hac eleganti similitudine. Sicut homo quando effigiem suam in vase aqua pleno intueri vult, perfecte eam intuetur, cum aqua est immota, nō autem si moueat, imò si magno imperu vas concutiatur, nihil nisi monstrosum ob speciem cōfusionē appareret, sic mens nostra, quādo passionibus multis agitata est, in meditatione rerum diuinarum, aciem defigere non potest in earum pulchritudinem. Quamuis autem omnibus passionibus commune sit tranquillitatem mentis impedire, tamen crebrus, & fortius id faciunt quatuorearum. Amor, ira, timor & tristitia. *Quibus ut facilius occurrere queas, mederique,*
uia

64 INSTRVCT. DE MODO

tria præstabo. Primo, naturam earum declarabo. Secundo ob oculos ponam cuiusque turbationem, eiusq; causam: tertio adiungam remedia ad eas sedandas, incipiendo ab Amore.

AMOR est affectio ad res quæ placent, ut quæ gustui nostro arrident, & cum natura nostra, eiusq; dispositione conueniunt. Amoris huius proprium est, hoc plus expectare, quo plus illi datur, non absimilis illi, qui teste S BERNARDO in declamatione quadam, semper solitus erat dicere, AFFER, affer, ac proinde recte confertur hydropi: sicut enim hic morbus hoc amplius adauget sitim, quo amplius bibitur, ita passio amoris hoc plus crescit, quo plus illi conceditur. quod Iuuenalis Ethnicus poeta de

Sat. 14. pecunia amore graphice expressit, dicens: *Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.*

VENIO ad secundum, id est, ad perturbationes, quas solet Amor excitare. Vnum scio, ait Richardus Victorinus, & dubitare non audeo, quod dum animus noster ad imperiorem diuiditur, quietus esse non poterit, nec in mentis tranquillitate seruari. Atque experientia ipsa nostra culpa id quotidie experimur, dum incaute amore quodam inordinato

*Lib. I.
Ester. c.
vlt.*

ordinato prosequimur res etiam natura
sua bonas & honestas. Has ^{Matt. 13:8} turbationes &
inquietudines indicauit CHRIS RVS in
parabola spinarum, in quas semen illapsum
suffocatum fuit. Quemadmodum enim
spinarum aculei pungunt corpus: sic rerum
creatarum amor transfigit, laceratq; ani-
mam, ut docet S. GREGORIUS homilia in
Euangelia 25. *Quis enim, inquiens, mihi
quam crederet, si spinas voluissim interpretari
diuitias, maximè cum illa pungant, ista de-
lecent, & tamen spina sunt, quia cogitationis
suarum punctionibus mentem lacerant.* Atq;
nota eas non solum pungere cogitatione
& desiderio, dum nondum possidentur,
quod indicatum est apud Lucam verbo *Ita Luc. 8.
lo, solicitudinibus.* sicut Dominus ipse de-
clarauit cap. 6 Matthæi, dicens. *Nolite soli-
tuti esse, dicentes. Quid manducabimus, aut
quid bibemus in futuro?* verum etiam dum
iam possidentur. Subit enim cura ingens
eas conseruandi, cumulandi, & exponendi,
nec non timor eas amittendi; quod si eue-
nire aliquando aduersante fortuna contin-
gat, quid aliud sequitur nisi summa animi
perturbatio cum extrema melancholia?

AGNOSCI possunt animi perturbatio-
nes in amantibus ex pallore vultus, corpo-

E riste

66 INSTRVCT. DE MODO

ris tenuitate, suspiriisq; crebris & assiduis
ex intimo corde tractis, aliisque similibus
quam plurimis indiciis.

VNICVM, sed efficacissimum antido-
tum (quod tertium erat) ad hanc ægritudi-
nem animi sanandam est, rem plus nimio
amatam amatori subtrahere, nullamq; am-
plius illi amandi materiam suppeditare: vi-
demus enim hydropicum nullo alio anti-
doto efficacius sanari, quam potus subtra-
ctione. Vocavi autem amorem hunc infir-
mitatem spiritualem absolutè: quia, licet
notum sit non conuenire ei hanc nomen-
claturam, nisi quando moderatio non ob-
seruatur, tamen M. T. Cicero omnes passio-
nes ægritudinum nomine complectitur, eo
quod homines raro moderato amore in
creatam res ferantur. Quocirca & Doctor
quidam notauit Christum apud Lucam si-
gnatè ita locutum. *Quin non odit patrem
suum &c.* Sciebat enim raro modum in pa-
rentibus diligendis seruari.

Lxxi. 14.

De reliquis tribus Passionibus.

C A P. IV.

IRA ex parte formæ suæ, quatenus est
nimis motus, definitur esse *appetitus vin-
discandi iniurias illatas: ex parte vero ma-
teriaæ.*

teriæ, quæ est commotio corporalis, ab Aristotele libr. i. de animo in hunc modum definitur. **I R A** est *inflammatio sanguinis circa cor*. Et quia inflammatio cordis in homine irato sic augescit, ut rationem eripiat, idcirco ab aliis sic describitur *ira furor brevis est*. Ac sane non immerito confertur phrenesi, eo quod vtraq; ex nimio calore originem suum trahat, hæc in capite, illa vero (ut dictum est) in corde.

A G I T A T I O N E S, quas animus ab hac furiosa passione sustinet, facile coniici possunt ex alterationibus, quæ in corpore sequuntur. In iracundo enim oculi quasi ardentes scintillant, despumat os, dentes strident & crepant, rugitus auditur leonum & mugitus boum, nares contrahuntur, uno momento mira colorum varietas in vultu cernitur, nunc pallescente instar niuis, nunc rubescente, & feruescente instar ignis.

RESTINGVITVR ira, velut ignis, intra pectus eam suffocando, ne prodeat foras, haud secus quam candela vel fax altaris extinguitur in icto emunctorio. Neque idoneum remediū est comprimere eam vociferando, vel comminando: licet enim tunc videatur extincta, tamen non est hoc aliud quam ipsius passionis actum exercere, ac

E 2 effere,

efficere, ut quando minime animaduertitur, facilius & acrius obrepat, sicut contingit igni, quādo disiectis vndiq; lignis quasi dissipatur, saepe enim fit, ut delitescens ad tempus, saeuius deinde erumpat, & grauius excitet incendium.

Quare sensim procedendum est: ut primum indignationis verba cohibeas, cum inconditos gestus & motus minarum, ac denique accedes ad internos quoq; cholerae impetus coercendos: licet sancti, & virtutē spiritualis Magistri, sicut & Physici monent, a facilioribus & notioribus esse inchoandum: quod intelligo maximē de externis, quia sensibus sunt manifestiora. Ac similis quidem est ratio medendae cholerae, quae est secundum Medicorum praecepta phrenesis, ut nimirum semper exhalatio calida & sicca sopiatur, ne ascendat in caput.

TIMOR est animi perturbatio, nata ex apprehensione mali impendētis, aut metu boni amittendi. Varia accidentia quae in timidis apparent, declarant alterationem animi illorum. Sunt autem hæc fere, quae sequuntur Colorum in vultu vicissitudo, tremor vocis & genuum, ac nonnunquā corporis totitis, palpitatio item cordis, & similia. Quare non immerito comparatur paralyssi,

ralysi, quæ est ægritudo corporis, ex solutione neruorum orta: vnde cum pro libito non possit mēbra mouere, contremiscunt.

Medemur autem timori, sicut paralyfi. Medici enim ad eam curandam adhibent vñctiones & fomenta, quæ corroborant membra; & neruos in statum suum reducant. Tu quoq; certā timori medicinam facies, si rerum creatarum amorem corde tuo eximas, siquidem nihil formidamus amittere, nisi quod amamus. & aliud amor non est, quam solutio quædam animi erga rem amatā. Sublato ergo amore contrahet facile se cor ad iustum modum, atq; ita nō timebit amplius, nec tremet tam facile, si quid aduersi inciderit.

Restat nunc, vt aliquid addamus de Melancholia, quæ est quædā animi inquietudo, nata ex re, quæ præter voluntatem acciderit; quamq; in imo pectoris quasi oppressam tenet. Vnde congruenter assimilari potest Lethargo, qui ex magna crassiorū vaporum multitudine, frigidorumq; generari solet, qui cum non possint capitis calore consumi, opprimūt cerebrum & somnolentiam illam efficiunt. Inquietudines autem, quas in animo creat, sunt ferè hæ. Dolor intolerabilis ob in alium quod euenit,

E 3 suspi-

70 INSTRVCT. DE MODO

suspiciones variæ, cogitationes in vnam illam rem habere defixas, hanc expendere, ruminareque diu noctuq; vigilia, & somno, timere omnes, nulli fidere, imaginari varia, cor innumeris phantasias, haud secus quam ingentem pilam vento, adimplere, in solitaria loca & angulos se abdere & lucem omnem fugere.

ANTIDOTVM esto. primum excutere omnes inanes phantasias, etiamsi cum labore & molestia fiat, nam & lethargi morbus sic curatur, si lethargicum trudendo, pungendoq; eo vsq; excrucies, ut dormitatem non queat. Nam si id non fiat, & inchoatis phantasias cursus suus permittatur, non facile expugnabitur melancholia, sicut lethargicus non facile reualescet, si sopori in principio non resistatur, quo enim diutius dormit, hoc somnus altiores radices agit, ut tandem nec excitari possit, etiam si ignita galea capiti eius imponeretur. ALIVD medium est. ut pila inflata, si vel minimo cultello pungatur, omnem expirat ventum & detumescit, sic si melancholicus vel minimo confidentiæ cultello os aperiat citra dubium reualescet. Nam experientia constat velut dicta pila quamdiu inflata est, dura videtur ut lapis, detumescit.

CEMS

cens verò non est nisi quædam mollis &
tenuis pellis, ita melancholicus depre-
hendit omnes cogitationes suas fuisse va-
nas & q[uod] vento turgidas, simulatq[ue] eas Pa-
tri spirituali patefecerit.

Neq[ue] mirere, quod primo loco po-
suerim remedia naturalia & humana, &
non spiritualia ac diuina de recursu ad
Deum per orationes. videmus enim
Christum Saluatorem non ante sedasse
tempestatem maris, quam Apostoli ali-
quanto tempore in remigando labora-
sent, vt narrat S. MARCVS dicens. *Vi-* Mar. 6.
dens eos laborantes in remigando, venit ad
eos, & ascendit in nauim, & cessauit ven-
tus. Et verisimile est, idem alias accidis-
se, antequam eum in naui dormientem
excitauissent, cum ei dicerent, vt haber
B. Matthæus. *Domine, salua nos, perimus.* Matt. 8.
Tunc enim exurgens, imperauit mari &
ventis, & facta est tranquillitas magna.
Adhibe ergo & industriam tuam in tempe-
randis affectionibus prauis: maximè cum
& h[ic] præsto habeas diuinum auxilium, ac
vt aliquando illud desit, poteris cum Apo-
stolis fiderter exclamare. *Domine passio-*
nus venti vehemēter ferociūt, magnamq[ue]

E 4 in

72 INSTRVCT. DE MODO

in anima mea tempestatem excitarunt,
quare & meditationis nauicula supra mo-
dum exagitetur, & est naufragio proxima.
Pecor itaque te supplex ut imperes huic
mari, & his ventis, ut sequatur tranquillitas,
egoque possim orationi commodè vacare.
Inter materias, quas meditandas pro com-
pressione passionum suscipere queas, S.
THOMAS numerat considerationem re-
rum vniuersalium, ut v. c. nouissimorum,
mortis, inferni, &c. Hac ratione passio-
nem concupiscentiæ extinxit monachus
ille, qui expendens pœnas inferni, probauit
ignem ardentiæ candelæ. Alius verò repre-
fit vanam consuetudinem ridendi, dicen-
do. *Sistendus es ante tribunal Dei, ergo rides?*

De variis Preparationibus ad me-
ditationem.

CAPVT V.

Quo ars aliqua nobilior & præstantior
est, hoc pluribus, & subtilioribus utitur
instrumentis, ut liquet in artificio aurifi-
cum, si comparetur cum opificio fabro-
rum ferrariorum. Cum ergo Meditatio sit
exercitium ut dictum est supra, simile bea-
torum in cœlo, non debes mirari, si præter
preparationes iam numeratas dicamus su-
peresse.

veresse alias, tam hoc quam in sequenti capite commemorandas.

PRIMA præparatio est, omnes materias contemplandas habere paratas, & in ordinem redactas; ne postea ab una in aliam diuagandum sit. *Fastidientis est stomachi*, inquit B. Bonaventura in speculo disciplinæ, *multa degustare*. Nec ideo negamus præter ordinarias meditationes non-nunquam alias assumi posse, ut in festis Christi, Beatæque Virginis MARIÆ, aliisque sollemnioribus. imò laudamus, quia pius & sanctum est affectū nostrum conformare cum Ecclesia sancta, quæ tunc illorum festorum mysteria ob oculos ponit. Id tantum dico, non facile debere mutari statas materias, etiam si sæpe spes fructus spiritualis se offerat: solet enim Sathanas transfigurare se in angelum lucis, & non-nunquam ad aliam materiam suscipiendam impellere, ut tandem utramque subripiat. similesque reddamur cani, qui particula carnis verè mordicus apprehensa, cum maiorem videret in aqua, priorem dimisit, & sic utraq; destitutus est.

ALTERA est, ut vesperi, antequam cubitum cōcedas, perlegas puncta, vel histogram postera luce considerandam, etiam si

E s putes.

74 INSTRVCT. DE MODO

putes quodammodo tibi perspectā, tum et
vsum inducas vesperi ea plegendi, rum quia
recenti lectione manifestius imprimuntur
memoriæ, & firmius: quod seruier & præ-
parationi sequenti.

TERTIA est, ut lectis punctis, cum quali-
cunq; licet leui eorundem recordatione so-
mnum capillas. Sicut enim si in vnam ce-
ram successiue multa sigilla imprimas, vlti-
mum tandem sram tantum effigiem, prio-
ribus inductis, in illa relinquit: sic in phan-
tasia tua, in quam toto die variæ reru in spe-
cies impressæ fuerunt, species dictorū pun-
ctorum extremum locum, priorib. expun-
ctis, retinere poterunt. Quod documētum
proderit & pro sequenti præparatione.

QVARTA enim est, ut simulatq; mane
euigilaueris, prima cogitatio tua sit de me-
ditationis materia: id enim si feceris, non
facile occurrent alia, quæ meditationem
proximè futuram distrahant. Felicius etiam
succedet, si pridie magno cum eius rei desi-
derio obdormias, ac intempesta nocte for-
te excitatus, leuiter saltē idem recogites.
Expertī siquidem sumus, non solum inter-
diu nos cogitare, quæ vehemēter amamus,
sed etiam noctu de iis somniare, imò exci-
tatis primum ea in mentem venire. Cate-
rum

rum hic diligenter retinendum est, vespertinam illam cogitationem non debere esse seriam, sed leuem & superficialem, & simili-
ter nocturnam De nocturna dico, si casu e-
uigiles. nec enim opus est data opera, vel
quærere, vel optare excitationem. **Quod**
idcirkò moneo, quia non expedit somnum
necessarium sibi adimere, cum experien-
tia probatum sit, quando caput adhuc va-
poribus grauatum est, intellectum in dis-
cursu spiritali obtundi. Et dæmon, qui
rem hanc exploratam habet, nonnūquam
specie aliqua boni obiecta, meditatores
in hoc genere egregiè fallit, vt in aliis de-
inde orationibus obruantur somno. No-
ui ego Patrem quondam eximia virtute,
maximè autem orandi dono præditum,
qui cum quodam diluculo diu multum-
que laborasset vt attentè, excussa omni
sommolentia, meditari posset, tandem
animaduertit se aliquot horas ordinario
somno pridie detraxisse. Indulget igitur ad
breue tempus naturæ somnum, & rursum
meditationem aggressus consueta agilita-
te feliciter eam prosecutus est. **Quando**
autem nihil tibi constat de tali defectu
antegresso, & meditati somnus, vel tædium
obrepit, autor sum tibi; vt consilium

& ex-

76 INSTRVCT. DE MODO

& exemplum boni P. Sebastiani Romœi, viri cum virtutum omnium, tum imprimis mortificationis & contemptus sui studiosissimi, (quo nomine B. P. N. IGNATIUS erat carissimus, qui crebrius in eo genere eum exercuerat,) imiteris. Hic enim solitus erat dicere. Si somnus tibi in meditatione obrepatur, & post ordinaria, faciliora que remedia (de quibus postea agendum) non abscedat, fac unam disciplinam. et si nondum cedat, adde secundam: quod si nec sic recedat, etiam tertiam. Si vero nec tertia profuerit, securè somni aliquid capias, quia manifeste liquet naturam somno indigere. Quod autem dæmon somnum orantibus ingerat, inde credere possumus, quod legimus apud Cassianum, S. Macarium visibiliter spectasse dæmonem duobus digitis palpebras occludentem cuidam monacho, cum spiritali collationi cum aliis multis interesset.

QVINTA, atq; postrema præparatio est vicina, ut inter vestiendum & antequam ad meditandum procedatur, vel oratione aliqua vocali, quam menti infixeris, utaris, vel pia aliqua cogitatione tempus transmittas, ne dæmoni locus detur inutiles vel noxias cogitationes in mentem tuam iniciendi.

ciendi. Quamprimum enim animaduertit
mentis nostræ molendinum piarum cogi-
tationum frumento vacare, mox suas pa-
leas & quisquilias prauarum vel leuium
cogitationum inicitat.

De Preparationibus immediatis.

C A P. VI.

AD intelligendam primam Præparatio-
nem, quam sum allatus, necesse est à
me quoddā poni & exponi fundamentum,
quod posuere multi sancti. nimirum, nos
dum oramus, colloqui cum Dño, sicut dum
legimus libros spirituales, maximè autem
diuinæ scripturas, Deus loquitur nobis-
cum. Vnde merito colligitur, nos, dum o-
ramus, debere non modo intus in animo,
sed extrinsecus etiam corpore summam
reuerentiam diuinæ maiestati deferre. Et
enim, qui vult cum summo Pontifice col-
loqui, simulatq; in conspectum eius venit,
in terram vsq; se inclinat, & rursum cum ad
medium aulæ venerit, ac tertio cum iam
est proximus, & quod eo plus est, quamdiu
cum eo sermonem habet externo gestu
corporis est admodum compositus, inte-
riusq; ad verba & mandata Pontificis val-
de attentus, ob supremam Pontificii status
dignitatem: Sic etiam summa reuerētia vti

78 INSTRVCT. DE MODO

debemus, quoties alloqui Deum in orationibus nostris voluerimus. Atq; hic diligenter notandum est, hos reuerentiae actus non modo Pontifici deferri, ab iis, qui raro eum alloquuntur, sed etiam qui loquuntur quotidie, ut ab intimis cubiculariis, secretariis, & similibus. Accedit, quod ut ita faciat, eos non solum sedis Apostolicæ sublimitas, verum etiam nobilitas animi illorum impellat, quam ex maiorum suorum sanguine traxerunt. Conuenit igitur & nos suam diuinam maiestatem obsecrare, ut nobilitatem cœlestem nobis impertiat, quo debita veneratione inter orandum cum illa conuersari possimus, quādoquidem non sufficit mundana: ut ne similes efficiamur illis, qui ex infima hominum fece progeniti ex improviso ad summa euadūt; & ubi tres, quatuor, die familiares facti fuerint suo Principi, illico incipiunt eum q. pedibus conculcare, consuerosq; reuerentiae ritus prætermittere. at potius vestigiis insistamus nobilissimorum illorum hominum qui Papæ sunt à cubiculis, id est, angelis Seraphinis, quos

1a. 6. scribit Isaias propheta, licet continuiter diuino conspectui assisterent, tamen ob summam reuerentiam quam eius Maiestati deferebant, binis alis faciem suam operuisse, ut

figui-

MEDITANDI PARS I. 79

significarent, non audere se aperto vultu oculos in illum coniicere. Plura de hoc fundamento idcirco dixi, tum quia facile à quibusdam negligi solet, tum quia fundamen-
tum humilitatis etiam secundum s. THOMAM A M ytilis est dispositio ad rectè meditan-
dum. *Oratio enim humiliantis se, att Ecclesi. c. 53. nubes penetrabit.* Imò & necessaria est dispositio, ut bene affirmat ISAIA s pro-
pheta. *Ad quem respiciam, ait Deus, nisi ad Isa. 65. pauperculum?*

VENIO nunc ad primam Præparationem immediatam, hoc est, ad ea quæ facienda sunt proximè ante meditationis initium, ut scilicet, sanctæ crucis signo & aqua be-
nedicta munitus, antequam genua flectas, ad spatiū Dominicæ orationis salutatio-
nis, que angelicæ, unoq; passu à meditationis loco consistas, tibiq; quo ad fieri potest, cer-
tissimè persuadeas, te coram diuinæ mai-
statis throno, ut eam alloquaris, in omniū Angelorū, aliorumq; sanctorum præsentia,
apparitum, omnesq; oculos in te conti-
nenter desixuros, ut obseruēt, num omnib.
animi corporisq; viribus contendas tuo of-
ficio facere satis, an vero contra, sis somno-
lentus & segnis Deinde attētissimè ad dicta
tua auscultaturos, haud secus quam Papa,
Cardinales, omnisq; circumfusa hominum

80 INSTRVCT. DE MODO

turba, quæ sacello Pontificio continetur
attentissimè perorantem, vel cōcionantem
audire solent.

SECUND A est, ut postquam in genua
concederis, postules à Deo gratiam omnes
vires, actionesq; animi ad honorem & glo-
riam suæ diuinæ maiestatis referendi. Et si
deuotio suggerat adiungere aliquid aliud,
posles petere à Patre cœlesti gratiam, ut
optima quæque meditanti in mentem ve-
niant, quo fælicior sit exitus. A Filio, ut in-
telligentiam illustret, quo diuina mysteria
in Meditatione cōprehensa facile pene-
tres, & deniq; à Spiritu sancto, ut toto cor-
de afficiaris ad dicta mysteria, & quod ope-
re exequendum est, promptè exequaris.
Potes quoq; B. Virginis auxilium implora-
re, S. Angeli custodis & eorum sanctorum
ad quos singillatim afficeris.

TERTIA sit, breuiter percurrere pun-
cta, vel mysteria meditanda. ut v. c. si medi-
tandum sit mysterium Natiuitatis Domini-
ni, dices intra te. Mandauit Cæsar totum
orbem describi, & ideo S. Ioseph, cum B.
Virgine Maria concessit in Bethlehem,
cumq; locus non esset in diuersorio, coa-
ctus est in stabulum diuertere, ubi peperit
suum filium, pannisq; inuolutum depositū
in p. g.

in præsepio. Neque existimare debes super-
uacancam esse hanc repetitionem, etiam si
antegressa vespera histotiam eandem per-
legeris, cum ea obdormieris, & summo ma-
ne euigilaueris. Finis enim tam multiplicis
studii est, ut attentionem inter meditan-
dum consequare, quoad fieri potest, maxi-
mam. Consequeris autem hoc facilius, quo-
mentis facultates firmius & constatius ma-
teriam meditationis ad viuum impressam
retinuerint. Qui effectus non aliunde se-
quitur, quā ex crebra ista repetitione, hanc
secus quam forma aliqua in cera perfe&è
exprimitur, si sigillum sæpius & fortius ap-
plicetur.

IVVANT quoque dictæ repetitiones, ut
retineant, & quasi alligent mentis poteu-
tias ad hoc ministerium, ne aliò se conuer-
tant. Exempli loco sit Papa. Is quando vi-
fere vult septem Ecclesias, pridie tubicen-
tiorum Equitum inflat tubam circa eo-
rum viciniam, ut omnibus constet esse co-
mitandum, ac ideo post habitis aliis nego-
tiis se ad iter comparent. Deinde summo
diluculo iterat eundem sonum, ut se in or-
dinem redigant, & tempestiue præsto sint,,
ac Denique cum iam impendet discessus
inflatteriio, ut quisq; concendat equum;

F

et audi

82 INSTRVCT. DE MODO

& ad suum locum se conferat. Atque hæc eo modq idcirco fiunt, ut tanta hominum turba honesto & decoro ordine procedat: nam si secus fieret, magna sequeretur confusio, aliis alios anteuerentibus, aliis tardius, aliis celerius se in viam dantibus.

QVARTA & extrema præparatio est, postulare à sua diuina maiestate, ut intimis animi sensibus pium affectum. Meditatio ni præcipue congruentem tibi impertire dignetur, quem patescere debebas præcedenti v. spēra, dum historia, vel puncta meditationis præleguntur. Verbi causa. Si mediteris de flagellatione, vel coronatione Christi benedicti, petere, ut concedat affectus compassionis. Si de resurrectione, affectum gaudii, non solum, ut parcas consilio B. Pauli ad Romanos dicentis. *Flete cum sicutibus, Et gaudete cum gaudientibus,* sed etiam ut suppetant tibi considerationes ad illas materias accommodatae. Naturale siquidem est, ut copia abundet cogitationum conspirantium cum dispositione, qua quis est affectus. Quod conuenit cum consilio à S. BERNARDO fratribus de monte Dei suppeditato, cum ait. *Quo enim spiritus scriptura facta sunt, eo spiritu legi desiderant, et intelligenda sunt. Nunquam ingredieris in sensum*

Rom. 12.

sensem Pauli, donec *Ex* sub bone intentio*n*is in le-
ctione eius, *&* studio assidua meditationis spi-
ritum eius imbiberi*s*. Nunquam intelliges
David, donec ipsa experientia ipsos Psalmorū
affectus indueris, *&* sic de reliquo. Quales
autem, & quot s*unt* eiusmodi affectus di-
cam postea.

De compositione loci.

C A P. VII.

DE ultima præparatione, h.e. Composi-
tione loci, vñsum est, distinctum facete
caput, quod & que difficile sit eam explicare,
ac intelligere. Dicam autem de illa tria.
Primo quid sit. 2. cur fiat 3. quæ ad eam con-
struēdam*s*unt necessaria. Auspicemur à pri-
mo. Componere locum, est imaginatio*n*is
opera effingere locuta in quo peracta sunt,
quæ in mysterio meditando continentur. ut
in meditatione de Christi nativitate, stabu-
lum, in quo natus est: & de eiusdem crucifi-
xione, mōs Caluariae, in quo crucifixus. Hęc
enim imaginatio, non solum habet vim re-
præsentandi intellectui imagines rerum à
sensibus receptarum, verum etiam summa
celeritate eas aptissimè colligendi, & suo
loco disponendi, ut nec pictor longo tépo-
re queat aptius: imo vno momento eas dis-
sipat, & restaurat, ac centū modis immutat.

F 2 V E

84 INSTRVCT. DE MODO

VENIAMVS ad secundum. Duæ sunt
caulæ illius Compositionis. Necesitas vi-
delicet, & vtilitas. Necesitas in eo specia-
tim consistit, quod inter medicandam, ut
dicemus, considerari debent personæ, quæ
interueniunt, actionesque earum, quas ex-
ercent, quod commode fieri nequit, nisi
menti obiectus sit & locus in quo illæ per-
sonæ, dum quipiam agerent, versatæ fue-
runt. Et quoniam, teste Aristotele, oportet
Lib. 3. de anima. intelligentem phantasmatæ speculari, necesse
est intellectui præsentes sibi earum rerum
imagines, de quibus debet contemplari.
Quod ut rectius capiatur, exēplo utar cor-
poreo verbi causa. Sit aliquis, qui cupiat
discere, quæ hic scribo de loci imaginarii
compositione, is proculdubio debet hunc
librum, & quidem apertum, habere oculis
objiectum, comparando eum cum multi-
tudine & varietate sua characterum, ad
phantasiam, suis quoque imaginibus &
phantasiis plenam.

V T I L I T A S deinde in eo consistit, quod
cum Meditationis fœlix successus maxime
cōsistat in retinēda animi attentione, nulla
re constantius & firmius ea retineatur quā
loci compositione.

Q u o d ad tertium attinet, primo obser-
vandum

uandum est, quo accuratius compositionem loci formaueris, hoc facilius ad veros Meditationis fines peruenies. Verbi causa, si meditatio instituenda sit de Verbi æterni incarnatione, imaginari debes, domunculam B. Virginis tam longam, latam, & altam, quam tibi videtur fuisse, si non vidisti illam quæ est LAVRETTI in Italia. Secundo obseruandum est, in loci compositione, eas circumstantias omittendas, quæ Meditationi non seruiunt, vel occasionem præbere possent distractioni. ut verbi causa, si quis imaginando hortū Gethsemani, fingeret in eo varios exoriri fontes, decurrere lepores, aues nidificare, & id genus alia. Satis enim est concipere certam eius longitudinem, & latitudinem, accluem locum vel decluem viisq; distinctū. Tertio, quando meditatio instituitur de profectione aliqua, ut B. Virginis ad S. Elisabeth, & fuga Domini in Ægyptū, phantasia quoq; fingere debet vias cū suis conditionibus, ut quod sint angustæ vel largæ, rectæ vel flexuosæ, asperæ vel planæ, siccæ vel lutulentæ, lignis, saxis, spinis refertæ, aut secus. Quarto, ad recte formanda loca etiam hæc iuuare queunt. Si reipsa cōspecta sint, vel imagine aliqua expressa, vel relatione aliorum, qui ea viderūt, cognita,

F ; vel

86 INSTRVCT. DE MODO

vel in libris inueniatur descripta Quinto, si-
formentur tam loca, quam personæ eodem
semper modo, ut caueatur turbatio & tæ-
dium. ut quando Christi Domini persona
animo in fingeatur semper eodem vultu,
eadem magnitudine, vestimentis, gestibus
& aliis similibus fingeatur, nisi iusta de cau-
sa conueniat aliquando variari

Qvod si vero denique tibi accidat, quod
multis aliis, ut ægre possis compositionem
effingere, non contristere, nec plus æquo-
te vrgeas, siue naturalis phantasiæ imbe-
cillitas, siue fortuita aliqua capitis inuale-
tudo, vel fatigatio, aut etiam cibi potusæ
excessus causa extiterit: potuerunt siqui-
dem species phantasiæ turbari, & in vigilia
præter morem ob multitudinem vaporum
caput petentium exagitari, vti in somno
contingere affirmat S THOMAS I. p. q. 84.
art. 8. ad 2. argumen. siue denique accidat
fraude dæmonum, qui teste eodem potest
commouere phantasiam, vaporesque pro-
libito suo dirigere. Non, inquam, debes
hisce de causis animo deiici, sed illico trans-
ferre te ad contemplationem intellectus.
Verbi causa, si non potes imaginari sanguineum
sudorem Christi in horro, transi ad
expendendas sudoris causas. Quare conue-

dit

nit, ut in quavis Meditatione coneris locū componere, & paulatim te ad id assuefacere cum documentis supra allatis, quippe cum manifesta sit rei utilitas.

FINEM faciam huius de Præparatione Tractatus, si prius fecero satis Questioni, quæ non parum affligere solet Incipientes. Quantum, scilicet, tempus impendi in omnibus his Præparationibus debeat. Ad quam tres do responsones. Prima est, non posse dari regulam generalem omni hominum generi congruētem. nam qui interdiu ordinarie est bene collectus iuxta illud Casiani consilium: *quales orantes cupimus inneniri, tales oportet nos esse ante tempus orandi*, ei modicum tempus sufficiet. quemadmodum contingit in fidibus, quæ si paulo ante pulsatæ fuerint, & chordæ in iis non nihil remissæ, facile rursus accommodantur. Cui potest & alia illa collatio adiungi, quod recentes chordæ plus temporis postulant ad accommodationem, exercitationeque ipsa longius extenduntur, sic longiore tempore opus habent ordinarie, qui Meditandi exercitium primo aggressi sunt, quam qui iam in eo inueterarunt. Altera responso sit, eos, apud quos creber v̄sus est orationum iaculatoriarū, siue mentalium, siue vocaliū,

F + faci-

88 INSTRVCT. DE MODO

facilius prosilire, deserta præparatione longiore, ad Meditationem, quam eos, qui vñsum illum vel non habent, vel raro. Sic videamus candelam paulo ante extinciam facile accendi, si alteri accensæ admoueatur, & si subito admoueatur, etiam accendi per aerem. Si vero diu extincta fuerit, difficulter accendi. Quilibet ergo debet tantum temporis in præparatione expendere, quantum iudicat secundum statum suum sibi esse necessarium. Addam & illud, nemini consultum esse, præparationi tam cito imponere finem, ut postea illi eueniat, q̄ festinanti fidicini, qui quoniam æquo citius fides suas concinnauit, postea in medio concentu ob dissonantiam, non sine pudore suo, & risu auditorum, cogitur pulsus inchoatum abrumpere, & iterato fides accommodare.

TER TIA & ultima responsio est, vt in particulari aliquid dicamus, si hora integra meditationi tribuenda sit, pro præparatione sufficere quartæ partis dimidiam, nisi iis naturæ donis quis instructus sit, vt citius eam absoluere possit.

De

De compositione & situ corporis.

C A P. VIII.

Q^VIA ad recte meditandum non parum
iuuat corporis situs, membrorumque
compositio, visum est non esse prætermi-
tenda documenta sequentia.

P R I M V M , etiamsi rationi consentaneum sit , vnumquemque eum tenere situm , quo ad attentè meditandum magis iuuatur : tamen generatim loquendo pri-
mum locum tenet flexio genuum , quia eo
situ, maior quam aliis reuerentia deferri vi-
detur diuinæ Majestati. Vnde seniores illi
in Apocalypsi depositis è capite coronis *Apoc. 4.*
prostrauerunt se ante agnum , vt eum ado-
rarent. Atque hoc situ initio orationis suæ
in horto factæ vsus est Christus Dominus,
vt affirmat S. Lvcias , dicens. *Et positis ge-
nibus.* Eundem imitati sunt Apostoli, nam
sigillatim de S. Bartholomæo legimus, eum
centies per noctem inter orandum solitum
genua flectere. De S. Iacobo quoque, fratre
Domini scribitur , eius genua callum ob-
duxisse instar camelii , ob crebrum vsum
poplitibus flexis precandi. Excita ergo &
te, vt eundem morem sequâre : nec dubita

F s rem

90 INSTRVCT. DE MODO

rem feliciter cessuram. Noui ego multos adolescentes, & tate & viribus infirmos, qui breui tempore se assuefecerunt ad integræ horæ genuflexionē, idq; ter, quaterve quotidie, sic ut nulli scanno inniterentur. Vidi & tate affectos idem facientes, eo quod consuetudinem illam à iuuentute usurpant. Quare si initio aliquantulum doleant genua, patienter fer ad breue tempus: si vero crescat dolor, erige te paululum in pedes, & post ad genuflexionem reuertere. Si iterum doleant, iterum exurge, & si opus sit, etiam nonnihil conside, modo breui captia quiete, relabere in genua. Hac enim exercitatione paulatim consequere facilitatem diutius ea flectendi. Addendum hic censeo, quoties vis sedere, quoniam colloquium cum Deo etiam hoc situ instituendum est, id facias magna corporis decentia & reuarentia. Prolixius de hoc situ idcirco locutus sum quod sciam ad pie orandum prodesse plurimum, esseq; ex ritibus extensis præcipuum, quo Deo Opt. Max. debitus honor defertur. Vnde & videmus communiter omnes flexis genibus alloqui summum Pontificem, nempe, quia Christi Vicarium esse norunt in terra: & Ecclesiam sanctam exercitam ceremoniarum magistrum,

MEDITANDI PARS I. 97

stram, à Spiritu sancto edoctam, in officiis
diuinis varias inclinationes genuum, tota-
rumque corporum præscribere.

ALTER situs est, stare quem item Eccle- *Cap. 12.*
sia sancta sæpe commendat; & exemplum
exstat apud Tobiam angeli Raphaelis di-
centis. *Ego enim sum Raphael angelus, &*
*nus ex septem, qui astarum ante Domi-
num.*

TERTIVS est, sedere, quem S. Augustinus
in Regula sua concedit centenariis. *Quare*
non debet quilibet facile hunc situm usur-
pare, nisi sit æger, vel corpore imbecillo. E
quorum numero, vel non erat, vel se non
esse credebat sanctus ille, qui dicebat. *Pu-
deficerem vehementer, si sedens deprehensus es-
sem orationi vacare.* Vbi aduertendum est, si
necessitas te sedere cogat, ut honeste & mo-
deste te ad sessionem componas ob Dei pre-
sentiam, secundum consilium Apostoli di-
centis. *Modestia vestra nota sit omnibus ho-
minibus.* mox enim hanc caulam subiungit. *Phil.*
Dominus enim prope est.

QVARTVS est, iacere humili, prono aut su-
pino corpore. Nam de Christo domino
prosequente orationem in horto Gethse-
mani ait S. Marcus. *Procedit super terram.* & *Marc. 14*
S. Matthæus adiungit, in faciem suam. *Matt. 26*

QVINTVS

QVINTVS, & postremus situs est, ambulare, qui solet esse deterior cæteris, & idcirco usurpandus non est, nisi somnus obrepens ita postulet, si modo ea facta sint, quæ præmitti solent, nempe, ut pexum sit caput, Iotæ manus, Ibrachia in modum crucis extensa, & lingua modicum commorsa prius fuerint. Quanquam hic alias cauendus error est, ne quid hic fiat sui mortificandi desiderio, plus quam necesse est: tempus siquidem illud orationi, non mortificationi, destinatum est. Potest & alia esse ambulandi necessitas, ut si quis eo tempore cogatur a liquo proficisci: sed tunc conueniet incedere oculis, quoad fieri potest, in terram deiectis, ne occasio detur distractioni, si libere, nunc in hanc, nunc in illam partem cōiiciantur. Dixi videri mihi situm reliquis deteriorem, quia si progrediare oculis aperitis, multa necessario cernenda sunt quæ a nimum distrahant: si occlusis, metu impingendi, vel cadendi non carebis. Hæc de toto corporis situ: nunc de quorundam membrorum cōpositione aliquid subiiciamus.

De Capite, scribit S. BONAVENTURA in Theologia mystica, tempore meditacionis consultum esse, ut vultus erigatur versus cœlum, eo q[uod] anima ductum secura oculorum

rum sic facile cogitet de cœlestibus. **Quo-**
cunque vero situ vtare, caue sedulo, ne ca-
put nimium propendeat: nam sanguis de-
lapsus mox illud inflamat, & vinacitatem
intellectus in discurrendo retardat.

De oculis, ait B.P. N. Ignatius, conduce-
re, maxime cum oratio vocalis instituitur,
vt figantur in aliquam imaginem, vel aliam
quampiam partem, secus fore, vt variis re-
bus in eos incurrentibus, homo dum è me-
moria orationem recitat, distrahatur: nam
si oratio legatur, constat oculos defigendos
in librum. In oratione mentali, poteris, vt
lubebit, vel clausos, vel apertos tenere ocu-
los, moderatione ea semper seruata, vt alpe-
ctus ad paucissimas res contuendas feratur.

MANVS quoq; componendæ sunt, prout
rationi consentaneum videbitur, aut deuo-
tio postulabit, hoc est, vt iunctæ sint, vel ex-
tensis vel implicitis inter se digitis, aut in
altum sublatæ.

B R A C H I A item nunc in formam cru-
cis porrecta, nunc in sublime elata esse
queunt: aliquando etiam in tergum refle-
xi, maxime quando meditationis materia
id exigeret, vt est illa de Peccatis, de Iudicio,
& similes. magnopere enim hic ritus iuuat
meditantem, dum imaginatur se esse quasi
reum

94 INSTRVCT. DE MODO

reum Iudici ob crima admissa sistendum,
ut ab eo vel condemnetur, vel liberetur. In
mentem hoc loco venit monere Tyrone,
ne quando manus complicatas tenent ante
pectus, nimium eas constringant, maxime
æstate, nam in débilioribus, & iuuenculis
id gigners solet euerctionem vel agitationem
stomachi. Poterunt autem, vt dixi, varia-
re, vel pro libito, vel vt Spiritus suggesserit.
Loquor de oratione vel meditatione, quæ
fit in cubiculo: nam in aliorum prætentia,
non conuenit hæc varietas, tum vt caue-
rur vana gloria, tum ne videamur singula-
res.

De n i Q u e moneo, nimium tum æstum
tum frigus capiti in Meditatione esse no-
xiuim. Quod cum contigerit, poterit operi-
mento aliquo frigus arcere: quanquam ge-
neratim modicum frigus potius prodest,
quam obest, eo quod vim naturalem intra
caput cohibeat, & ideo actiones suas viua-
cius obeat. At Q u e hæc dicta sint de iis, quæ
antecedere debent Meditationem; nunc re-
stat vt aggrediamur secundam partem,
quæ est de ipso Meditan-
di actu.

P A R S